

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
на тему «Стратегічні напрямки і перспективи розвитку туризму в країнах
Центральної Європи»

Здобувачки
Валерії РОСІНСЬКОЇ
4 курсу групи МТ- 43
Керівник
Наталя ДОБРЯНСЬКА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту
Рішення кафедри від 1 червня 2023 р., протокол № 10
Завідувачка кафедри ТБтаР _____

Наталя ДОБРЯНСЬКА

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Технології вина та туристичного бізнесу
Кафедра	Туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри ТБтаР

Наталя ДОБРЯНСЬКА

6 лютого 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Валерії Росінській

1. Тема роботи: Стратегічні напрямки і перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи
затверджена наказом по університету від «6» лютого 2023 р. № 69-03.
2. Термін здачі здобувачкою закінченої роботи «1» червня 2023 р.
3. Вихідні дані до роботи: монографії, підручники, навчальні посібники, законодавчі та нормативні акти, первинні документи, звіти туристичних підприємств, статистична звітність, статті та тези.
4. Перелік питань, котрі необхідно розробити:
РОЗДІЛ 1. Культурна спадщина та історичні пам'ятки Центральної Європи
РОЗДІЛ 2. Стан туризму в країнах Центральної Європи
РОЗДІЛ 3. Розробка то просування туру до країн Центральної Європи
5. Перелік графічного матеріалу
Презентація до кваліфікаційної роботи (20 слайдів)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	Наталя ДОБРЯНСЬКА	06.02.2023	10.05.2023

7. Дата видачі завдання 06.02.2023

Керівник _____ Наталя ДОБРЯНСЬКА
 Завдання прийняла до виконання _____ Валерія РОСІНСЬКА

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи
1.	Отримання теми для кваліфікаційної роботи	06.02.2023
2.	Затвердження плану кваліфікаційної роботи	25.02.2023
3.	Надання розділ 1 на перевірку	09.03.2023
4.	Надання розділ 2 на перевірку	21.04.2023
5.	Надання розділ 3 на перевірку	05.05.2023
6.	Формування висновку, списку використаних джерел, додатків	10.05.2023
7.	Здача закінченої кваліфікаційної роботи	31.05.2023
8.	Розробка презентації	01.06.2023

Здобувачка _____ Валерія РОСІНСЬКА
 Керівник _____ Наталя ДОБРЯНСЬКА

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-дипломник _____ Валерія РОСІНСЬКА

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Робота містить 81 сторінку, 6 таблиць, 24 рисунки, список літератури з 49 найменувань, 12 додатків.

У кваліфікаційній роботі було розглянуто культурну спадщину та історичні пам'ятки Центральної Європи, а також у якому стані знаходиться туризм та розроблено тур до даного регіону.

Метою виконання роботи є дослідження ринку європейського туризму та розробка нового туристичного продукту у вигляді туру до країн Центральної Європи.

Об'єктом дослідження є процес функціонування ринку туризму та перспективи розвитку туризму у країнах Центральної Європи.

Завданням КРБ передбачено:

- аналіз туристичного ринку регіону Центральна Європа;
- аналіз попиту туризму в країнах Центральної Європи;
- розробка власної програми туру;
- проведення власних розрахунків вартості туру;
- розробка маршруту туру;
- розробка технологічної карти туру.

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки щодо культурної спадщини Центральної Європи, проаналізовано стан туризму в цьому регіоні, а також проведені розрахунки щодо вартості розробленого туру; розроблено маршрут та технологічну карту туру.

Одержані результати можуть бути використані як індивідуальний тур для подорожуючих так і як продукт для турагентів, які будуть просувати його.

Рік захисту роботи 2023

ANNOTATION
to the qualification work of a bachelor

The work contains 81 pages, 6 tables, 24 figures, bibliography of 49 titles, 12 appendices.

In the qualifying work, the cultural heritage and historical sights of Central Europe were considered, as well as the state of tourism and a tour to this region was developed.

The purpose of the work is to research the European tourism market and develop a new tourist product in the form of a tour to the countries of Central Europe.

The object of the study is the process of functioning of the tourism market and prospects for the development of tourism in the countries of Central Europe.

The tasks of the QWB include:

- analysis of the tourist market of the Central Europe region;
- analysis of tourism demand in Central European countries;
- development of own tour program;
- carrying out own calculations of the cost of the tour;
- development of the tour route;
- development of a technological map of the tour.

Based on the results of the work, conclusions were formulated regarding the cultural heritage of Central Europe, the state of tourism in this region was analyzed, and calculations were made regarding the cost of the developed tour; the route and technological map of the tour were developed.

The obtained results can be used as an individual tour for travelers and as a product for travel agents who will promote it.

The year of job protection is 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1.....	9
Культурна спадщина та історичні пам'ятки Центральної Європи	9
1.1 Роль туризму в економіці країн Центральної Європи	9
1.2 Аналіз сучасних тенденцій у туристичній галузі	14
1.3 Характеристика найпопулярніших міст Центральної Європи	20
ВИСНОВОК ДО 1 РОЗДІЛУ	28
РОЗДІЛ 2.....	29
Стан туризму в країнах Центральної Європи	29
2.1 Стратегічний план туризму в Центральній Європі	29
2.2 Перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи	35
2.3 Аналіз стратегічних напрямків Центральної Європи.....	39
ВИСНОВОК ДО 2 РОЗДІЛУ	44
РОЗДІЛ 3.....	45
Розробка та просування туру до країн Центральної Європи.....	45
3.1 Основні відомості щодо актуальності розробки маршруту туру та технологічної карти до країн Центральної Європи.....	45
3.2 Програма туру	53
3.3 Розрахунок вартості та способи просування туру	58
ВИСНОВОК ДО 3 РОЗДІЛУ	62
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	69

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи бакалавра. Туризм на сьогоднішній день охоплює практично всі країни світу, проте рівень їх присутності на ринку туристичних послуг значно відрізняється. Деякі країни мають сильно розвинену туристичну індустрію і займають лідируючі позиції в глобальному туристичному секторі, тоді як інші країни тільки починають розвивати свій потенціал у цій сфері. Розвиток туризму в країнах Центральної Європи на стоїть на місці та є важливим напрямком для економічного зростання і стимулювання регіонального розвитку. Туризм в країнах Центральної Європи є значною сферою, яка привертає мільйони відвідувачів щороку. Цей регіон включає країни, такі як Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія, Хорватія, Австрія, Румунія та інші, і пропонує різноманітність культур, природних красот і історичних пам'яток, що робить його привабливим для туристів з усього світу. Країни та міста, які будуть розглянуті в цій кваліфікаційній роботі, на мою думку, є обов'язковими для відвідування кожним туристом. Вони пропонують неперевершені туристичні принади, які варто дослідити.

Науковці які займалися питанням стратегічних напрямків та перспективами розвитку туризму в країнах Центральної Європи: О. Біланюк, Р. Кормак, С. Ожеми, О. Соловійова Л. Поліщук, Ю. Михальчук, О. Любіцева, М. Мальська, М. Гамкало, В. Брич.

Метою виконання роботи є дослідження ринку європейського туризму та розробка нового туристичного продукту у вигляді туру до країн Центральної Європи.

Об'єктом дослідження є процес функціонування ринку туризму та перспективи розвитку туризму у країнах Центральної Європи.

Предметом роботи є сукупність теоретичних та практичних аспектів створення й функціонування різних видів турів.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі бакалавра на тему «Стратегічні напрямки та перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи» – поставлені такі завдання:

- проаналізувати туристичний ринок регіону Центральної Європа;
- проаналізувати попит туризм у країнах Центральної Європи;
- розробити власну програму туру;
- провести власні розрахунки вартості туру;
- розробити власний маршрут туру;
- розробити власну технологічну карту туру.

Перша частина кваліфікаційної роботи бакалавра описує культурна спадщину та історичні пам'ятки Центральної Європи. Друга частина описує стан туризму в країнах Центральної Європи. Третій розділ є заключним та включає в себе розробку та просування туру до країн Центральної Європи.

Апробація результатів наукового дослідження. Окремі положення наукового дослідження було включено та апробовано на Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні питання землекористування та туризму в контексті сталого розвитку України». Тези на тему «Фактори розвитку лікувально - оздоровчого туризму у Європі» 26 квітня 2023 р. – було взято до публікації.

Практична цінність роботи. Розроблений туристичний продукт, може бути введений в експлуатацію туристичним агентством. Матеріали, які були використані у цій роботі можна використати при складанні турів, екскурсій, тощо. Інформація яка викладена в даній КРБ може бути корисною та цікавою як для подорожуючих так і для тих хто хоче просувати даний продукт.

Структура КРБ. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінка. З них 1 сторінка – титул, 2 сторінки – завдання, 2 сторінки – анотація, 1 сторінка – зміст, 2 сторінки – вступ, 56 сторінок – основна частина, 4 сторінки – інформаційні джерела, 13 сторінок – додатки.

РОЗДІЛ 1

Культурна спадщина та історичні пам'ятки Центральної Європи

1.1 Роль туризму в економіці країн Центральної Європи

Туризм — одна з провідних галузей світової економіки. Багато держав визнали туристичну індустрію одним з пріоритетних напрямів розвитку національної економіки та культури, що сприяє збільшенню ВВП, валютних надходжень, розвитку промисловості і торгівлі, інфраструктури, інвестицій, сприяє створенню нових галузей. В економіці найбільш розвинених країн світу туризм посідає одне з головних місць за обсягами доходів, кількістю створених робочих місць, надходжень до бюджету. У багатьох країнах і регіонах туризм є основним джерелом прибутків. За чисельністю працівників індустрія туризму також стала однією з найбільших у світі – в ній зайнято понад 260 млн осіб, тобто кожний 10й працюючий. Завдяки швидким темпам зростання, наприкінці минулого – на початку XXI століття туристична галузь стала лідером світової економіки. Туризм – категорія економічна, тому що держава, приймаючи туриста, продає йому місцеві послуги, створює робочі місця для своїх громадян, отримує величезні доходи від ввезення валюти. У багатьох країнах туризм є найбільш прибутковим видом економічної діяльності і суттєвим джерелом надходжень від експорту та зростання національної економіки [6].

У сучасному світі глобальна економіка є ключовим фактором. Міжнародні економічні відносини між країнами набувають особливого значення. В цьому контексті туристичний бізнес відіграє важливу роль, сприяючи підвищенню економічної конкурентоспроможності країн і сприяючи сталому та підвищеному розвитку їх економік.

До складу Центральної Європи входять такі країни: Австрія, Чеська Республіка, Німеччина, Угорщина, Ліхтенштейн, Польща, Словаччина, Словенія, Швейцарія [1].

Рис.1.1 Центральна Європа

Центральна Європа не має жорстко визначеної географічної межі, і в різних контекстах можуть використовуватися різні варіанти списку країн. До загальноприйнятих країн Центральної Європи часто включають: Австрію, Чехію, Словаччину, Угорщина, Польщу, Словенію, Хорватію, Болгарію та Румунію. Інколи до цього субрегіону також включають країни Балтії такі як Латвія, Литва та Естонія. Варто зазначити, що географічні та політичні межі можуть змінюватися з часом.

Міжнародний туризм та подорожі є важливою сферою економіки, і велика частка всіх прибулих туристів обирає саме Європу як свій напрямок. Європа є дуже популярним туристичним місцем та доступна фінансово. Це стало можливим завдяки ряду факторів, серед яких важливе значення мають

створення Європейського Союзу та введення єдиної грошової валюти – євро, а також скасування кордонів для громадян країн-членів ЄС [2].

Заснування Європейського Союзу сприяло поліпшенню співробітництва та інтеграції між країнами Європи. Це сприяло спільним зусиллям у розвитку туристичної інфраструктури, залученні інвестицій і сприянні міжнародному спілкуванню та обміну культурними цінностями [2]. Введення євро як єдиної грошової одиниці спростило туристичні операції та зробило їх більш зручними для туристів. Відсутність необхідності міняти гроші на кожному кордоні сприяє зручності та зменшує витрати туристів. Зняття меж між країнами-членами ЄС для їх власних громадян також стало важливим фактором. Громадяни країн-членів союзу можуть вільно переміщатись без необхідності отримання візи або проходження кордону. Це робить подорожі більш зручними та привабливими для туристів, що сприяє зростанню туристичного попиту до країн Європи. Усі ці фактори сприяли популярності Європи серед туристів і зробили її фінансово доступною. Європа приваблює туристів своєю багатю культурою, історією, архітектурою та природними красотами. Туризм в Європі виступає як суттєвий фактор розвитку її економіки та сприяє зміцненню міжнародних зв'язків.

Європейський туристичний регіон характеризується розгалуженою транспортною системою, а саме великою кількістю міжнародних аеропортів, наявністю швидкісних автобанів, залізничними шляхами, річковими маршрутами (паромні переправи, пасажироперевезення на кораблях та лайнерах). Перераховані вище кліматичні особливості Європейського регіону та розвиток транспортної мережі, що є одним з найважливіших елементів інфраструктури ринку туристичних послуг, роблять цей регіон надзвичайно привабливим з точки зору туризму. Зростання економічного розвитку в усіх країнах, неухильне підвищення рівня добробуту і дозвілля населення. Зміцнення матеріальної бази туризму дозволили багатьом країнам значно розширити географію, збільшити обсяги туристського обміну, зробити конструктивний внесок у розвиток міжнародного туризму [2].

Упродовж першої половини ХХІ століття міжнародний туризм виявився надзвичайно ефективним економічним сектором і випередив провідні галузі світової торгівлі, такі як автомобільна і нафтогазова промисловості, за своєю прибутковістю.

Розглянемо найдоступніші країни Європи за цінами у 2023 році у таблиці 1.1 [3].

Таблиця 1.1

Найдешевші європейські країни для відвідування в 2023 році

Країна	Ціни за житло	Ціни за проїзд	Ціни за харчування
Угорщина	найдешевше житло від 16\$ за ніч готелі 3-4* від 60\$ за ніч	місячний проїзний 24\$	в межах 5-25\$ за день
Словенія	найдешевше житло 11-15\$ за ніч готелі від 38\$ за ніч	місячний проїзний 15\$	в межах 6-15\$ за день
Болгарія	найдешевше житло від 14\$ за ніч готелі від 36\$ за ніч	місячний проїзний 18\$	в межах 5-15\$ за день
Румунія	найдешевше житло від 10\$ за ніч готелі від 30\$ за ніч	місячний проїзний 16\$	в межах 2-15\$ за день
Словаччина	найдешевше житло від 10\$ за ніч готелі від 30\$ за ніч	-	в межах 6-30\$ за день

Джерело: Таблиця складена автором

За прогнозами експертів, після пандемії коронавірусу в 2023 році очікується значне відродження туризму, а це може призвести до різкого зростання цін на проживання в готелях на багатьох популярних туристичних напрямках. Запит на подорожі і відпочинок зростатиме, а разом з ним збільшуватиметься і конкуренція за готельні номери. Це може вплинути на

загальну вартість проживання, зокрема на ціни за нічліги, харчування та додаткові послуги. Туристи, які планують подорожі, повинні бути готові до такого росту цін і враховувати його у своїх бюджетних розрахунках.

Також експерти перерахували тренди, які визначають туристичні уподобання мандрівників у 2023 році. На їхню думку, туристи все більше зацікавлені в «здорових» подорожах які ближче до природи або ж сімейному відпочинку, також багато хто готовий відправитися в «подорож мрії» [3].

Культурна спадщина Європи – це багата та різноманітна мозаїка культурних і творчих форм самовираження, спадок від попередніх поколінь європейців і спадщина для майбутніх поколінь. Він включає природні, забудовані та археологічні об'єкти, музеї, пам'ятники, твори мистецтва, історичні міста, літературні, музичні та аудіовізуальні твори, а також знання, практики та традиції європейських громадян. У той час як політика в цій сфері в першу чергу є відповідальністю держав-членів, регіональних і місцевих органів влади, ЄС зобов'язаний охороняти та примножувати культурну спадщину Європи через ряд політик і програм [4].

Інтегрований та спільний підхід до культурної спадщини лежить в основі Європейської рамкової програми дій щодо культурної спадщини . Це важливо для просування культурної спадщини в рамках політики ЄС. Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, Комітет регіонів та Економічно-соціальний комітет підтримують цей підхід. Усі ці інституції ЄС також були залучені до Європейського року культурної спадщини 2018 і зробили свій внесок в успіх цього року. Інституції ЄС визнають роль культурної спадщини як головного надбання Європи. Вони визнають внесок, який він робить у якість життя людей, як він сприяє соціальній інтеграції та його економічний вплив. Інституції ЄС також підкреслюють проблеми, з якими стикається культурна спадщина, і що для їх подолання потрібна співпраця між установами ЄС, державами-членами та зацікавленими сторонами [5].

1.2 Аналіз сучасних тенденцій у туристичній галузі

Сучасна туристична галузь супроводжується зростанням підприємницької активності у сфері туризму, зміною у потребах туристів та збільшенням міжнародної конкуренції. Це вимагає проведення досліджень щодо загальносвітових тенденцій змін у туристичній галузі. На даний час розвиток туризму є найбільшим генератором валового світового продукту та рівня зайнятості населення, на туризм припадає майже десята частина цих світових показників. Значення туризму для економік різних країн пов'язано насамперед з тими перевагами, які він приносить за умови успішного розвитку. Насамперед – це зростання робочих місць у готелях та інших засобах розміщення, в ресторанах та інших підприємствах індустрії харчування, на транспорті і в суміжних обслуговуючих галузях. Іншою важливою перевагою є мультиплікативний ефект від туризму, тобто його вплив на розвиток суміжних галузей економіки. Третя перевага – зростання податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Крім цього, туризм здійснює економічний вплив на місцеву економіку, стимулюючи експорт місцевих продуктів [7].

Підприємницька активність у туризмі зростає, оскільки багато людей бачать у цій галузі перспективи для бізнесу. З'являються нові підприємства, такі як готелі, ресторани, туристичні агентства, екскурсійні компанії та інші послуги, які пропонуються туристам. Це призводить до збільшення конкуренції, оскільки кожен бажає привернути більше клієнтів і задовольнити їхні потреби. Також спостерігається зміна у потребах туристів. Сучасні туристи стають більш вимогливими і розуміють свої права як споживачі. Вони шукають унікальні туристичні пропозиції, персоналізовані послуги, відповідну якість та комфорт. Туристичні підприємства повинні адаптуватись до цих змін, щоб задовольнити потреби своїх клієнтів і залишатись конкурентоспроможними. Міжнародна конкуренція також значно зростає в

туристичній галузі. Країни та міста конкурують між собою, пропонуючи різноманітні туристичні привабливості, культурні події, спортивні змагання та інші події, які привернуть увагу туристів. Це стимулює розвиток нових туристичних об'єктів та інфраструктури, а також сприяє вдосконаленню якості послуг [7].

Для успішного функціонування в сучасних умовах туристичні підприємства мають бути особливо уважними до загальносвітових тенденцій у туристичній галузі. Вони повинні бути гнучкими, швидко реагувати на зміни у попиті та змінювати свої стратегії відповідно до нових вимог та очікувань туристів. Дослідження загальносвітових тенденцій є важливим інструментом для підприємств туристичної галузі, що дозволяє їм бути в курсі останніх інновацій та розвитку в галузі туризму.

За оцінками експертів ЮНВТО, міжнародний туристичний бізнес був і продовжує залишатися домінуючою і процвітаючою галуззю економіки більшості держав- суб'єктів міжнародного права. При цьому експерти ЮНВТО особливо підкреслюють, що це відбувається, незважаючи на певну політичну нестабільність у світі і локальні збройні конфлікти [8].

У швидкозростаючому технологічному суспільстві більшість провідних галузей прагнуть йти в ногу з останніми змінами, щоб досягти стабільного прогресу. Туризм, як правило, вважається однією з найбільш процвітаючих сфер бізнесу, яка зіткнулася з критичними проблемами у період пандемії. Стрімке поширення COVID-19 сформувало новий спосіб побудови туризму та його основну структуру, зробило його нестабільною галуззю сьогодні [9].

На індустрію туризму та тенденції, що формують її сучасний імідж з точки зору глобальної бізнес-сцени, в першу чергу впливає широкий спектр факторів, які є зовнішніми щодо туризму та поза його регулюванням. Більш конкретно, вплив туризму можна розглядати в зв'язку з різними ресурсами та середовищем, які споживає сама галузь. Найновіші тенденції туризму та гостинності охоплюють електронний туризм, нові підходи до управління та нові елементи попиту та пропозиції, включаючи недорогі авіалінії та

зростання самостійних подорожей. Сучасні тенденції в туристичному секторі слід розглядати відповідно до поділу на міський, сільський, прибережний і курортний туризм, а також індустрію гостинності в країнах, що найменш розвиваються.

Туризм стикається з різними глобальними проблемами, які впливають на його розвиток та стійкість. Головні глобальні проблеми відображено на рис. 1.2.

Рис. 1.2 Глобальні проблеми індустрії туризму

До екологічної стійкості відноситься зростання туристичних потоків яке призводить до збільшення використання природних ресурсів, забруднення довкілля та знищення природних екосистем. Недбале поведження туристів, надмірне будівництво готелів та інфраструктури, масовий транспорт – все це має негативний вплив на екологію туристичних місць.

До культурної збереженості відноситься масовий туризм який може спричинити втрату автентичності місцевих культур та традицій. Зростання

популярності туристичних напрямків може призвести до комерціалізації та Німеччина та Велика Британія з діапазоном від 83,5 млн до 39,4 млн туристів відповідно. Виходячи з доходу, найпопулярніші туристичні місця мають такий порядок: США, Іспанія, Франція, Таїланд, Велика Британія, Італія, Австралія, Німеччина, Японія та Китай. Найважливіше те, що останнє співвідношення розробляється по відношенню до відсотка ВВП (валового внутрішнього продукту), що впливає на економічне зростання країн [9].

Сучасні тенденції, що впливають на ключові туристичні напрямки, в основному базуються на процесі глобалізації. Такий важливий процес має силу з'єднати різноманітні культури на міжнародному рівні, підкреслюючи нерівність і розрив між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Таким чином, ці два головні глобальні напрямки базуються на культурних контактах і міжнародному капіталі, що використовує туристичні напрямки [9].

Основні сучасні туристичні тенденції включають туристичні подорожі, розширену автоматизацію послуг, мобільне бронювання, персоналізацію, стійкість та еко-подорожі, трансформацію, досвід та індивідуальні подорожі, а також підхід до безпеки та гігієни до подорожей. Крім того, сучасні тенденції, що впливають на туристичні дестинації, охоплюють як мандрівників, так і тенденції ринку.

Кількість туристів у сучасній туристичній індустрії є лише однією з кількох визначальних характеристик майбутнього мінливого ландшафту туризму. Раян (2018) стверджує, що туристична торгівля сьогодні передбачає «віртуальний простір», який визначає поточні уявлення та очікування щодо туристичних напрямків. Крім того, такий простір спрямовує споживачів до певних місць і поширює оцінки незалежно від більш традиційних способів просування, враховуючи перспективи галузі. Таким чином, поточний потенціал віртуальної та розширеної реальності в найближчому майбутньому формує одну з майбутніх тенденцій у туристичних напрямках, включаючи використання передових технологій та штучного інтелекту. Такий технічно

підкований підхід значною мірою продовжить визначати основні практики та поведінку в туристичному секторі [9].

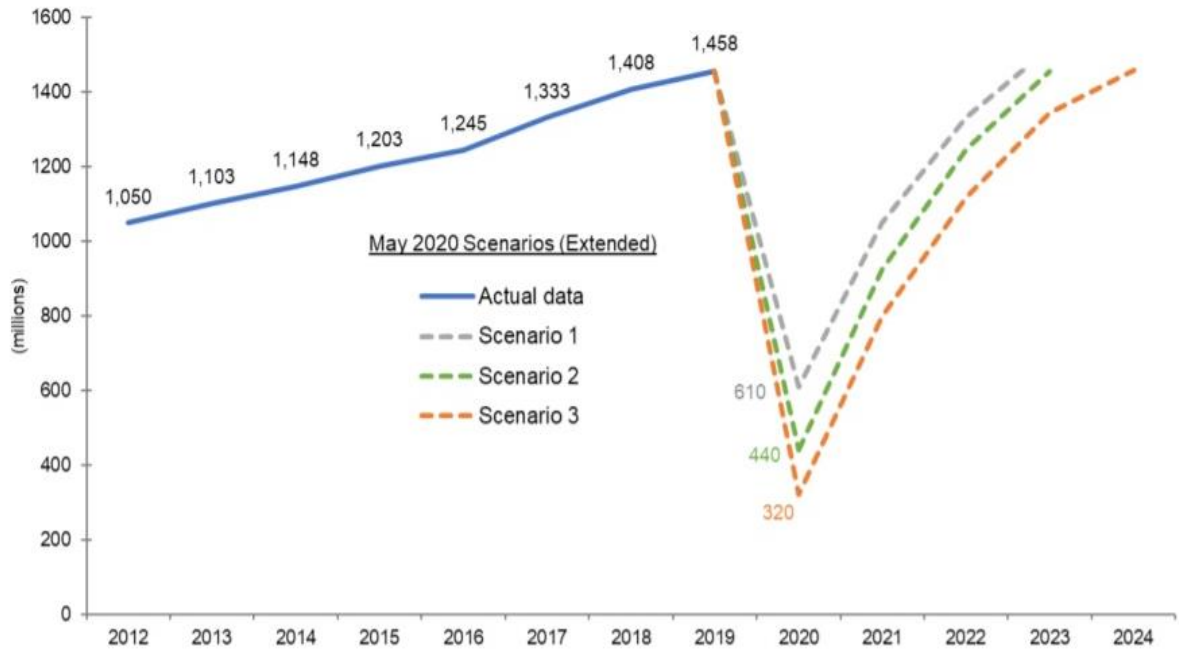

Рис.1.3 Майбутні прибуття туристів після глобальної пандемії коронавірусу [9]

Майбутні тенденції подорожей і гостинності базуються на критичних суспільних і політичних змінах, а також на безпеці та глобальній безпеці. Майбутні тенденції також охоплюють життєво важливі підходи до боротьби з глобальними екологічними проблемами, включаючи зміни клімату та виклики здоров'ю, такі як пандемія COVID-19. Ринкову привабливість туристичних місць можна досліджувати на географічному рівні, де вони можуть залучати відвідувачів на місцевому ринку, регіональному, національному чи навіть міжнародному. Деякі з основних визначних пам'яток приваблюють певну групу туристів залежно від демографічного рівня.

Європейські та світові туристичні напрямки залишаються провідними гравцями в туристичному секторі з новою туристичною привабливістю, представленою щорічно, отримуючи сильний, привабливий фактор. Крім того, це загальний підхід до реклами ключових туристичних напрямків через

соціальні мережі [9]. Оцінюючи, як характеристики провідного туристичного напрямку впливають на його привабливість, необхідно враховувати кілька факторів. Загалом, туристи обирають одне місце призначення замість іншого з певної причини на основі культурної привабливості, характеристик і визначних пам'яток місця призначення та можливості доступу до місцевості.

Концепція привабливості місця призначення викликала підвищений інтерес до сільського туризму в сучасній туристичній індустрії. Причина такої трансформації полягає в тому, що вона може сприяти привабливості місця призначення та залучати більше туристичних відвідувань. Привабливість місця призначення зазвичай асоціюється з людьми (соціальний фактор), їжею, історією та культурою (культурний фактор), а також кліматичними умовами, особливостями ландшафту та діяльністю, пов'язаною з туризмом (фізичний фактор). Такі фактори, як природні ресурси, культурна спадщина та активний відпочинок на природі, відіграють провідну роль у визначенні впливу на привабливі аспекти для залучення підвищеного рівня відвідувачів туристичних місць.

Культурні фактори, що впливають на туристичну привабливість, включають місцеву релігію та вірування, їжу та напої, художню спадщину, історичні місця, мову та основні культурні події. Загалом вони представляють культурне багатство регіону та визначають привабливість туристів. Збереження культурних ресурсів унікального природного середовища, зокрема серед екзотичних культур, є важливим аспектом для збереження автентичності та привабливості туристичних напрямків. Зберегти ці ресурси дозволяє підтримка і просування традицій, звичаїв, мистецтва і культурних практик, які є основою для унікального туристичного досвіду.

Соціальні характеристики туристичних напрямків і місць включають основні звичаї соціальної культури та заходи безпеки країни, міста чи невеликої сільської місцевості, унікальні для кожного туристичного об'єкта. Фізичні фактори включають клімат, природне середовище та екологію, які відповідають уподобанням і смакам відвідувачів під час подорожі.

1.3 Характеристика найпопулярніших міст Центральної Європи

Туристичні напрямки набувають певних соціальних, фізичних і культурних характеристик, які по-різному впливають на сектор міжнародного туризму. Усі фактори включають як позитивний, так і негативний вплив на туристичні привабливості та, отже, сферу подорожей у конкретній країні загалом. Зважаючи на те, що туризм є невід'ємною частиною економіки розвинутих країн і країн, що розвиваються, ця галузь забезпечує приблизно дев'ять відсотків світового внутрішнього продукту (ВВП).

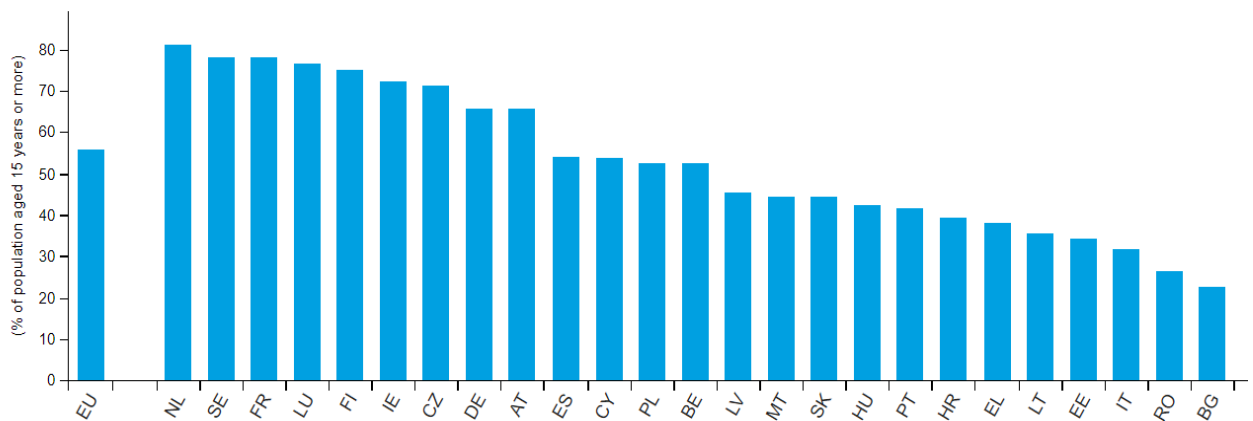

Рис. 1.4 Частка населення, яке займається туризмом, 2021 р [11]

За даним графіком можна побачити що 56% населення Європи займається туризмом. Більше всього мандрують люди з Нідерландів (81%), а менше всього мандрують люди з Болгарії (22,7%). Туризм відіграє важливу роль в ЄС через його економічний потенціал і потенціал зайнятості, а також його соціальні та екологічні наслідки.

Економічне значення міжнародного туризму можна виміряти, дивлячись на відношення доходів від міжнародних поїздок до ВВП; ці дані взяті зі статистики платіжного балансу та включають ділові поїздки, а також подорожі для задоволення. У 2021 році відношення доходів від подорожей до ВВП було найвищим серед країн-членів ЄС у Хорватії (15,7 %), Кіпрі (7,4 %) та Люксембурзі (6,5 %), що підтверджує важливість туризму для цих країн. В

абсолютному вираженні найбільші надходження від міжнародних поїздок у 2021 році було зафіксовано у Франції (34,5 млрд євро), за нею йдуть Іспанія (29,2 млрд євро), Італія (21,3 млрд євро) та Німеччина (18,8 млрд євро) [12].

Німеччина зафіксувала найвищий рівень витрат на міжнародні подорожі – 40,7 млрд євро у 2021 році, за нею йде Франція (29,4 млрд євро). Аналізуючи ці витрати відносно чисельності населення, мешканці Люксембургу витрачали в середньому 5 081 євро на жителя на поїздки за кордон у 2021 році, що значно випереджає країни другого та третього рейтингу Данії та Бельгії (1 082 євро та 1 073 євро на жителя відповідно). , за якими йдуть Кіпр, Австрія та Швеція (усі – понад 500 євро на жителя).

Найпопулярнішими містами країн Центральної Європи є їх столиці, а саме: м. Відень, м. Прага, м. Берлін, м. Будапешт, м. Вадуц, м. Варшава, м. Братислава, м. Любляна, м. Берн.

Австрійська Республіка. Географічне розташування - країна знаходиться у Центральній Європі. Межує з Чехією (спільний кордон - 362 км), Німеччиною (784 км), Угорщиною (366 км), Італією (430 км), Ліхтенштейном (35 км), Словаччиною (91 км), Словенією (330 км), Швейцарією (164 км). адміністративний поділ – 9 федеральних земель: Бургенланд, місто Відень, Верхня Австрія, Зальцбург, Каринтія, Нижня Австрія, Тіроль, Форарльберг, Штирія, які поділяються на округи, округи – на громади. Має членство у таких міжнародних організаціях – ООН, СОТ, МБРР, ОБСЄ, ЄС, МВФ, ОЕСР, РЄ, ЕКА, ЕМС, МФЧХіЧП та інші [13].

Відень – столиця Австрії з населенням близько двох з половиною мільйонів людей, батьківщина Йоганна Штрауса, місце успіху Моцарта, джерело натхнення Шуберта, Брамса, Бетховена – тобто місто, що володіє титулом культурної та музичної столиці Європи.

Столиця Австрії розташована на обох берегах Дунаю, причому місто формувалося на південному березі. Воно стоїть в оточенні дубових та букових гаїв – знаменитого Віденського лісу, який також називають «зеленими легенями» австрійської столиці [14].

Відень – найбільше місто Австрії, розташоване на сході країни. Було засновано в Римській імперії та тоді Відень став одним з найважливіших політичних, культурних і економічних центрів Європи. Місто має багату історію, яка охоплює понад 2 000 років. Воно було резиденцією Австро-Угорської імперії, одним із центрів Хабсбурзької монархії та місцем проведення відомих історичних подій, таких як Битва під Віднем в 1683 році. Відень славиться своєю величною архітектурою, яка поєднує різні стилі і епохи від замкових комплексів до стильних сучасних споруд, також має велику кількість визначних будівель. Відень славиться своїми музеями і культурними закладами. Тут знаходиться Віденський оперний театр, один з найвідоміших оперних театрів у світі, а також Віденський філармонічний оркестр. Місто також має безліч музеїв, включаючи Віденський музей мистецтв і Музей історії мистецтва. Місто відоме своєю багатою музичною спадщиною. Він був рідиною для таких великих композиторів, як Моцарт, Бетховен, Шуберт і Йоганн Штраусс-молодший. Щороку у Відні відбуваються музичні фестивалі та концерти. Австрійська кухня є важливою частиною культури Відня. Відомі страви включають віденський шніцель, сашер-торт та апфельштрудель (яблучний пиріг). Відень має розвинуту систему громадського транспорту, включаючи метро, автобуси, трамваї та потяги. Також популярним серед мешканців та відвідувачів є велосипеди, оскільки місто має велику кількість велосипедних доріжок.

Чеська Республіка. Чехія – унітарна держава. Територія країни поділяється на області, райони та міста. Органами територіальних самоврядних одиниць є представництва - представницькі органи; рада, управління або магістрат (у місті), приматор (у містах), староста (у селах) - виконавчі органи. Чехія розташована в західній частині Східної Європи та не має виходу до моря. На північному сході межує з Польщею, на сході - зі Словаччиною, на південному сході - з Австрією, на заході - з Німеччиною. Територія республіки об'єднує історичні області - Богемію, Сілезію та Моравію, обласні міста яких є Прага, Острава та Брно відповідно.

Мальовничий ландшафт Чехії переважно горбистий, гористий. Різні частини країни лежать у басейнах річок Лаби, Влтави, Морави та Одри [15].

Прага – столиця та найбільше місто Чеської Республіки, розташоване на берегах річки Влтави. Прага має багату історію, визначну архітектуру та культурну спадщину. Прага є одним з найстаріших міст у Європі, заснована близько 9 століття. Вона мала велике значення в середньовічній Європі та була столицею Богемського королівства. Прага багата на історичні пам'ятки, включаючи Празький град, Карлів міст, Староміську площу та ще багато інших. Місто славиться своєю розкішною архітектурою, яка охоплює різні стилі та періоди. На вулочках можна знайти готичні костели, барокові палаці, ренесансні будівлі та архітектурні перлини з часів австро-угорської епохи. Вулиці Праги вражають красою своєї забудови. Прага є центром культури та мистецтва. Місто має безліч театрів, оперних театрів, галерей та музеїв. Вона також славиться своєю музичною спадщиною, багато концертних заходів і фестивалів проводяться у Празі. Празька кухня має свої особливості і включає такі страви, як трдельник (традиційна випічка), гуляш, сирні колачі, качка та пиво. Пиво є важливою частиною культури Праги, а місто відоме своїми пивними ресторанами та пивними садами.

Німеччина – одна з найрозвинутіших країн світу та Західної Європи. Вона розташована в центрі Європи. На півночі країна виходить до Північного і Балтійське: морів, на сході межує з Польщею і Чехією, на заході – з Нідерландами, Бельгією, Францією, Люксембургом, на півдні – з Швейцарією і Австрією, на півночі – Данією [16].

Берлін - столиця та найбільше місто Німеччини, розташоване на річці Шпрі. Берлін є одним з найбільш впливових міст Європи, яке має багату історію, культурне розмаїття та сучасний характер. Берлін має складну історію, яка охоплює періоди від середньовіччя до Другої світової війни та розділу між Східним та Західним Берліном під час холодної війни. Місто було свідком численних історичних подій, таких як падіння Берлінської стіни в 1989 році. Також, місто має велике розмаїття архітектурних стилів – від

середньовічних будівель до сучасних хмарочосів, які символізують відродження міста після розділу. Відомими архітектурними пам'ятками є Бранденбурзька брама, Рейхстаг та відновлений Берлінський замок. Берлін є одним з найважливіших культурних центрів Європи. Місто пропонує безліч музеїв, галерей, оперних театрів, концертних залів та музичних фестивалів. Славиться своїм жвавим нічним життям і вважається одним з найпрогресивніших клубних центрів у світі. Місто відоме своїми клубами електронної музики, концертними залами та нічними ринками. Місто має міжнародне кулінарне розмаїття, пропонуючи широкий вибір страв з різних країн світу. Також варто спробувати традиційні німецькі страви, такі як ковбаски, картопляні страви і шніцель.

Угорщина. Одна з найкрасивіших країн Центральної Європи, яка користується величезним успіхом і популярністю серед туристів з усіх країн світу. Її столиця – одне з найкрасивіших міст світу, яке гордо носить назву «Королева Дунаю». Саме в цій країні знаходиться найбільше озеро в Центральній частині Європи – озеро Балатон, яке вважається справжнім прісноводним морем і справжнім раєм для людей різного віку, для любителів різних водних видів спорту і розваг. Всім відома гора Токай також розташована в Угорщині [17].

Будапешт – столиця та найбільше місто Угорщини, розташоване на берегах річки Дунай. Це місто з багатою історією, вражаючою архітектурою та багатим культурним спадком. Будапешт має довгу історію, яка сягає до римського часу. Він складається з двох колишніх міст – Буди та Пешта, які були об'єднані в 1873 році. Місто було свідком численних історичних подій, таких як Осада Будапешта під час Другої світової війни. Місто славиться своєю вражаючою архітектурою. Тут можна знайти різні стилі – від готики та бароко до модернізму та неокласицизму. Найвизначнішими архітектурними пам'ятками є парламентська будівля, рибацька фортеця, оперний театр та ланцюговий міст. Будапешт відомий своїми купальнями та термальними ваннами. Це місто має близько 120 термальних джерел, які надають

можливість відпочинку та оздоровлення для місцевих жителів і туристів. Угорська кухня має свої особливості, і Будапешт пропонує багато можливостей для смакування місцевих страв. Гуляш, лангош, токанка та десерти, такі як кремшнітт та куртушкалач, є найвідомішими стравами.

Князівство Ліхтенштейн – карликова держава, розташована в центрі Європи між Швейцарією та Австрією. Країна не має виходу до моря.

Вадуц – столиця та найбільше місто Ліхтенштейну, має свої унікальні риси та приваблює відвідувачів своєю природною красою та культурним спадком. має багату історію, що 13 століття. Місто зберігає в собі численні історичні пам'ятки, такі як Вадуцкий замок, який є резиденцією князів Ліхтенштейн, і Старе місто з вуличками, збудованими у традиційному альпійському стилі. Вадуц оточений гірськими пейзажами та мальовничими альпійськими хребтами. Місто пропонує багато можливостей для активного відпочинку на відкритому повітрі, таких як піші прогулянки, велосипедні прогулянки та гірськолижний спорт. Місто хоч і невелике, проте пропонує багато культурних заходів і подій. Тут розташовані музеї, галереї та театри, які відображають історію та культуру країни. Щороку в місті проводяться різноманітні фестивалі, концерти та виставки. Вадуц є політичним та адміністративним центром Ліхтенштейну. Тут розташовані урядові будівлі та інституції, а також представництва міжнародних організацій. Це важливе місце для ділового та фінансового сектору країни. Ліхтенштейн загалом відомий своєю високою якістю життя та стабільним політичним середовищем. Вадуц, як столиця країни, має низький рівень злочинності та високу якість життя. Місто приваблює жителів і туристів своєю безпекою та комфортними умовами.

Республіка Польща. Розташована у Центральній Європі над Балтійським морем. Загальна довжина державного кордону складає 3496 км. На півночі переважну частину кордону складає територіальний відрізок Балтійського моря – 440 км, а по суші Польща межує з Російською Федерацією – 210 км. На півдні гірські хребти Судетів і Карпат відділяють Польщу від Чехії – 790 км та

Словаччини – 541 км. На сході сусідами Польщі є Литва – 103 км, Білорусь – 416 км та Україна – 529 км [18].

Варшава – столиця та найбільше місто Польщі, розташоване на річці Вісла. Це динамічне та культурно насичене місто, яке поєднує багату історію з сучасними тенденціями. Варшава має важливе історичне значення для Польщі. Місто було свідком численних історичних подій, включаючи повстання варшавське 1944 року. Варшава також була свідком руйнувань під час Другої світової війни, але багато історичних будівель та пам'яток було відновлено і збережено. Старе місто Варшави, що включене до списку світової спадщини ЮНЕСКО, відтворено згідно зі старовинними планами та має чудову колоритну архітектуру. Варшавський Королівський замок, палац Культури і науки та модерні будівлі являють собою вражаючі споруди.

Словаччина – невелика держава в Центральній Європі, що не має виходу до моря. Офіційна назва – Словацька Республіка. Словаччина межує з Австрією на заході, Чехією на північному заході, Угорщиною на півдні, Польщею на півночі та Україною на сході. Це країна в самому серці Європи, яка має природу що вражає. Тут можна знайти велику різноманітність ландшафтів: гори, пагорби, рівнини, річкові долини [19].

Братислава є столицею та найбільшим містом Словаччини. Розташоване на заході країни, на березі річки Дунай. має багату культурну спадщину, яка поєднує в собі різноманітні впливи словацької, австрійської та угорської культур. Місто має численні музеї, галереї, театри та історичні пам'ятки. Найбільш відомою частиною Братислави є Старе Місто, де знаходяться багато історичних споруд і вуличок з середньовічною архітектурою. Однією з найвідоміших визначних пам'яток є Братиславський замок який розташований на вершині гори. Місто пропонує розмаїття архітектурних стилів, включаючи середньовічні, барокові, ренесансні та сучасні будівлі. Найвідоміші архітектурні пам'ятки включають Примасов палац, Свято-Мартинську катедру та Словацький національний театр.

Швейцарська Конфедерація. Адміністративний поділ - 23 кантони або 20 кантонів і 6 напівкантонів. (Кожний з трьох кантонів: Аппенцелль, Базель, Унтервальд поділяється на 2 напівкантони). Найбільші міста: Цюріх, Женева, Базель, Берн, Лозанна [20].

Берн – це столиця та п'яте за величиною місто Швейцарії. Берн розташований в південній частині Швейцарського плато в долині річки Ааре північніше Альп. Старе місто побудоване на високому пагорбі. Центральна частина міста Берн включена до списку світової спадщини ЮНЕСКО. Вулиці в цьому районі відомі своєю середньовічною архітектурою, а головна площа є серцем міста. Тут розташовані Бернський собор, Ратуша та інші історичні споруди. Бернський собор – готична кафедральна споруда, є одним з головних архітектурних символів міста. Споруджений у 12-15 століттях та є найбільшою готичною церквою в Швейцарії. Берн пропонує різноманітні музеї, які привертають увагу туристів. Найвідоміші з них – Музей Пауля Клее, присвячений творчості відомого художника, Бернський історичний музей, де представлена історія міста та регіону, Музей Ейнштейна, який розповідає про життя і наукові досягнення великого вченого Альберта Ейнштейна. Берн розташований на березі річки Ааре та оточений живописними горами. Місто пропонує багато парків, скверів та прогулянкових маршрутів, де можна насолодитися природою та чудовими панорамними видами. Також є важливим центром для численних міжнародних організацій, зокрема Швейцарського уряду та Міжнародного Червоного Хреста. Це надає місту значимість на світовій арені та забезпечує його статус дипломатичного центру.

ВИСНОВОК ДО 1 РОЗДІЛУ

У розділі «Культурна спадщина та історичні пам'ятки Центральної Європи» були розглянуті такі питання: роль туризму в економіці країн Центральної Європи; аналіз сучасних тенденцій у туристичній галузі; характеристика найпопулярніших міст Центральної Європи.

Туризм відіграє важливу роль у економіках країн Центральної Європи. Ці країни, такі як Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія та інші, приваблюють значну кількість туристів з усього світу.

Однією з основних переваг Центральної Європи є багатий культурний спадок та історична спадщина. Ці країни мають велику кількість історичних пам'яток, замків, костелів, церков, старовинних міст та інших культурних об'єктів, які привертають туристів, які цікавляться культурою і історією. Такі міста, як Прага, Будапешт, Варшава є популярними туристичними напрямками.

Крім того, Центральна Європа має також природні красоти, такі як гори, озера, національні парки та заповідники. Це створює великі можливості для розвитку екологічного туризму і привертає природолюбів і любителів активного відпочинку.

Туризм вносить значний внесок до економік країн Центральної Європи, сприяючи створенню робочих місць, залученню іноземних інвестицій та збільшенню експортних доходів. Він стимулює розвиток готельно-ресторанного бізнесу, транспортної інфраструктури, туристичних послуг і роздрібною торгівлі. Більшість країн Центральної Європи активно працюють над розвитком туризму, інвестують у покращення інфраструктури, рекламу та маркетингові кампанії для приваблювання більшої кількості туристів. Туризм є одним із секторів економіки, який може допомогти регіону рости і бути конкурентоспроможним на туристичному ринку.

РОЗДІЛ 2

Стан туризму в країнах Центральної Європи

2.1 Стратегічний план туризму в Центральній Європі

Сучасні тенденції на туристичному ринку Центральної Європи характеризуються новими векторами розвитку, включаючи зростання попиту на індивідуальні поїздки з активним відпочинком та одержанням нових вражень. Туристи все більше прагнуть проводити свій вільний час на культурно вишуканому рівні, зацікавлюючись знайомством з культурою та фольклором місцевості, участю в культурних заходах та іншому. Зростає також інтерес до відвідування історичних місць країни.

Культурно-пізнавальний туризм виступає як головний стратегічний напрямок туристичної індустрії Європи. Він базується на зацікавленості до історико-культурного потенціалу, який охоплює численні пам'ятки архітектури, історії, літератури, археології, а також на участі в святкуваннях, фестивалях, обрядах та інших культурних подіях.

Найпопулярніші екскурсійні програми охоплюють такі міста, як Варшава, Краків, Гданськ, а також соляні копальні Велички. Польща часто є транзитною країною для автобусних турів до Західної Європи, і тому туристи, крім Варшави і Кракова, також відвідують міста Познань, Вроцлав, Люблін та інші [21].

Польща також відома як напрямок релігійного туризму в Центральній та Східній Європі. Ченстохова, яка відома як релігійна столиця Польщі, приваблює як католиків, так і православних туристів з усього світу, які бажають відвідати монастир ордена паулінів. У монастирі зберігається чудотворна ікона Богоматері з немовлям, до якої щороку приїжджають мільйони паломників.

Діловий туризм є ще одним перспективним напрямком в Польщі. Фармацевтичні, медичні та косметологічні компанії є основними замовниками в галузі ділової гостинності. Польща привертає все більше компаній з Німеччини, Нідерландів та інших європейських країн, які зацікавлені у доступному, але якісному МІСЕ-продукті світового рівня.

Ділові подорожі є дуже вигідними з економічного погляду для Центральної Європи, оскільки вони не підпорядковані сезонним факторам. Особливо важливо те, що подорожі бізнесменів не вимагають додаткових витрат на рекламу. Багато європейських курортів успішно розширили свою класичну пропозицію, додавши програми біологічного відновлення здоров'я, косметології та релаксації, включаючи процедури СПА.

Центральна Європа вважається одним з центрів лікувально-оздоровчого туризму у світі, де розвиток курортів почався ще з XVIII століття. Країни, такі як Польща, Словаччина, Угорщина та Чехія, мають міцну позицію на європейському та світовому ринках лікувально-оздоровчого туризму [22].

Найвідомішими чеськими курортами є Карлові Вари, Франтішкови Лазні, Маріанські Лазні, Яхимів, Лугачовіце; – угорськими – Хевіз, Балатонфюред, Хайдусобосло, Парадфюрдо; – словацькими – П'єштяни, Бардейов, Раєцке Тепліце, Смордакі; – польськими – Криниця, Душнікі-Здруй, Велічка [23].

Угорщина відома своїми багатими природними ресурсами оздоровчих джерел. Більше 80% угорської землі має такі джерела, що привертають туристів з усього світу. Це природні термальні джерела, які мають цілющі властивості і використовуються для курортного туризму та оздоровчих процедур.

Угорські термальні курорти відомі своїми спа-центрами, де можна насолоджуватися гарячими мінеральними ваннами, масажами, грязевими процедурами та іншими видами оздоровлення. Такі курорти, як Будапешт, Хевіз, Залакарош, Міскольц-Тапольца і Бюкк, приваблюють відвідувачів, які шукають відпочинок, відновлення сил та покращення свого здоров'я.

Угорщина також відома своїми культурними та історичними пам'ятками, що доповнюють туристичний досвід для відвідувачів. Комбінація оздоровчого туризму та культурних вражень робить Угорщину популярним напрямком для туристів, які цінують поєднання здоров'я, відпочинку і культурного пізнання.

Лікувально-оздоровчий туризм у країнах Центральної Європи регулюється на державному рівні через закони, нормативно-правові акти та розпорядження різних міністерств і національних фондів. Конкретні органи, відповідальні за регулювання туристичної галузі і лікувально-оздоровчого туризму, можуть розрізнятися в кожній країні [24].

Зазвичай, Міністерство спорту та туризму відіграє ключову роль у розробці політики та нормативних актів, пов'язаних з туризмом, включаючи лікувально-оздоровчий туризм. Міністерство охорони здоров'я також може мати свою роль у регулюванні цієї галузі, зокрема щодо стандартів та ліцензування медичних закладів, які надають оздоровчі послуги.

Додатково, Міністерство закордонних справ, транспорту та регіонального розвитку можуть мати свою участь у встановленні правил щодо міжнародних туристичних зв'язків та транспортних засобів.

Національні фонди охорони здоров'я також можуть відігравати роль у фінансуванні та підтримці лікувально-оздоровчого туризму, зокрема через надання фінансової допомоги або програми пільгового лікування.

Окремі країни можуть мати свою специфічну систему регулювання туристичної галузі та лікувально-оздоровчого туризму, тому конкретні закони та органи, що відповідають за цю галузь, можуть розрізнятися.

Центральна Європа, включаючи країни, такі як Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія, Румунія та інші, розвиває різні стратегічні напрямки для підвищення своєї конкурентоспроможності та сталого економічного зростання. Регіон має значний потенціал у сфері туризму завдяки своїй багатій культурній спадщині, історичних пам'ятках та привабливих природних об'єктах. Країни регіону активно розвивають і

просувають свою культурну спадщину, організовуючи фестивалі, виставки, концерти та інші події, які привертають туристів.

Центральна Європа також вкладає значні зусилля у підтримку інноваційного розвитку і створення високотехнологічних індустрій. Це охоплює розвиток інформаційних технологій, цифрового сектору, біотехнологій, енергоефективних технологій та інших галузей.

Забезпечення ефективної інфраструктури та транспортних зв'язків є важливим елементом для розвитку регіону. Центральна Європа зосереджує увагу на покращенні дорожньої мережі, залізничних і авіаційних зв'язків, розвитку логістичних центрів і підтримці туристичних маршрутів.

Регіон надає велику увагу розвитку людського капіталу, освіти та навчанню. Залучення талановитих працівників, підтримка стартапів та інноваційних підприємств, а також розвиток професійних навичок населення є важливими аспектами стратегії розвитку.

Зростаюча увага до сталого розвитку та збереження навколишнього середовища впливає на стратегічні рішення в регіоні. Країни Центральної Європи активно працюють над захистом природи, зменшенням впливу туризму на довкілля, розвитком екотуризму та використанням відновлюваних джерел енергії.

Угорщина має великий потенціал для розвитку гастрономічного туризму, оскільки країна славиться своєю багатозаровою кулінарною спадщиною. Гастрономічний туризм стає все більш популярним у світі, і Угорщина може використовувати свої унікальні страви, традиції та фестивалі для привертання туристів. За попередніми даними, у країні проводиться багато гастрономічних фестивалів, що свідчить про значний інтерес до цього виду туризму.

В Угорщині налічується 110 гастрономічних фестивалів. З них 68 фестивалів тривають один день, 21 фестиваль триває протягом 2 днів, 15 фестивалів тривають 3, 4 або 10 днів. Це значна кількість подій, які

пропонують туристам можливість насолодитися аутентичною угорською кухнею та культурою.

Розвиток гастрономічного туризму може мати кілька переваг для Угорщини. По-перше, це сприятиме популяризації угорської кухні та продуктів, що може залучити більше туристів та сприяти розвитку місцевих сільських господарств і ресторанів. По-друге, гастрономічний туризм може сприяти розвитку малих міст та сільських регіонів, де проводяться фестивалі, залучати інвестиції та створювати нові робочі місця. Крім того, він може стимулювати збереження традиційних рецептів та методів приготування їжі, що важливо для збереження культурної спадщини країни.

Для успішного розвитку гастрономічного туризму в Угорщині необхідно забезпечити якість та різноманітність страв, підтримувати культурні традиції, просувати фестивалі на міжнародному рівні та залучати спеціалістів у сфері гастрономії. Крім того, важливо створити комфортні умови для туристів, зокрема, забезпечити готельні послуги, транспортну інфраструктуру та інші необхідні сервіси.

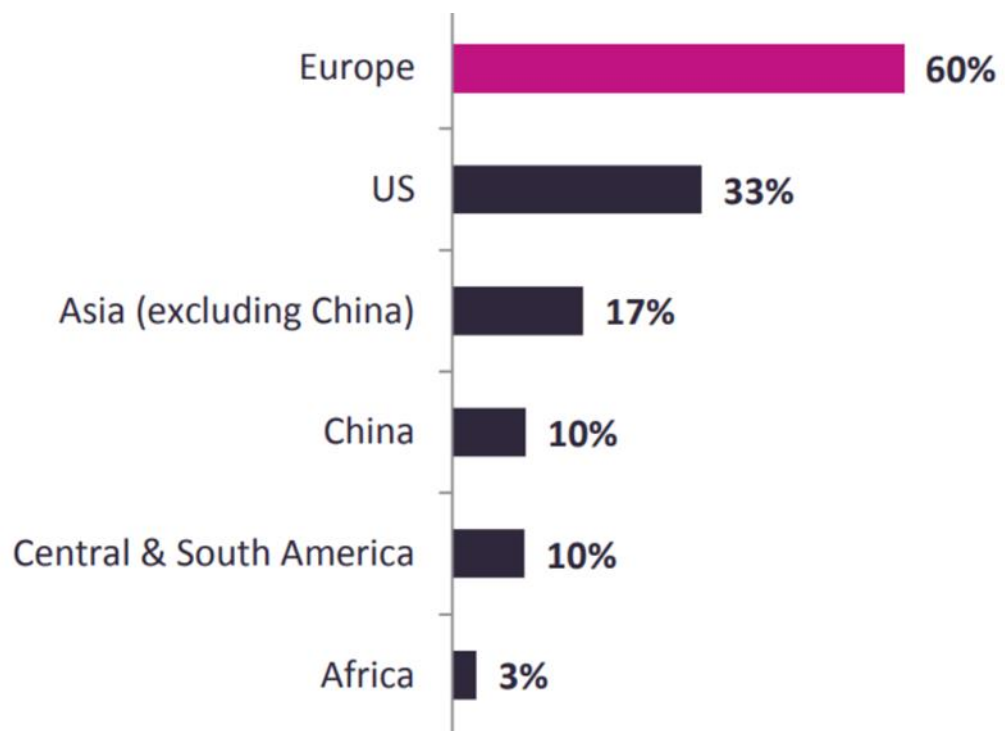

Рис. 2.1 Регіони з якими асоціюються високоякісні продукти харчування та напої [25]

Виходячи з поданого графіку, можна побачити що в Європейському регіоні люди найбільше довіряють їжі та напоям, які виробляються саме там. Багато людей, коли подорожують, хочуть спробувати аутентичну місцеву кухню та насолодитися унікальними стравами та напоями, які характерні саме для даної місцевості. Це може бути пов'язано з культурою, традиціями та якістю продуктів, які використовуються в місцевій гастрономії. Люди, які мають довіру до місцевих продуктів, більш схильні спробувати нові страви та відвідати ресторани, фестивалі та інші гастрономічні події під час подорожей.

Гастрономічний туризм надає можливість не тільки насолодитися смачною їжею, але й дослідити культурну спадщину, історію та традиції місцевого населення через кулінарний досвід. Він стає все популярнішим, оскільки туристи прагнуть більш глибокого занурення у місцеву культуру та пізнання її через кулінарні смаколики.

Також Словаччина має великий потенціал для розвитку пізнавального та культурного туризму. Особливо привабливою туристичною областю, не тільки в Словаччині, але і в цілому в Центральній Європі. В цьому регіоні розташовані такі міста, як Банська Бистриця, Банська Штявниця, Брезно, Кремніца, Сілач та Зволен [26].

Центральна Словаччина має багату історію, культурну спадщину та природну красу, що робить її привабливим напрямком для туристів. Тут можна знайти мальовничі гірські пейзажі, заповідники, замки, музеї та історичні пам'ятки. Розвиток пізнавального та культурного туризму в Центральній Європі може сприяти залученню більшої кількості туристів, зокрема з інших країн. Важливо розробити та просунути туристичні маршрути, які охоплюють історичні та культурні об'єкти регіону, забезпечити належну інфраструктуру та послуги для туристів, такі як готелі, ресторани та транспорт. Крім того, просування унікальної культурної спадщини та традицій може привернути туристів, зацікавлених вивченням нових культур та переживанням аутентичного досвіду.

2.2 Перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи

В травні 2004 року Кіпр, Мальта, Угорщина, Чехія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Словаччина та Словенія отримали доступ до ЄС. Після цього послідувало приєднання Болгарії та Румунії 1 січня 2007 року. Хоча це було наслідком тривалого перехідного процесу, воно було і буде мати помітні наслідки для розвитку туризму не лише в Центральній Європі, а й у країнах Східної Європи [27].

Вступ до ЄС запровадив рейси бюджетних авіакомпаній. Крім того, мережі бюджетних авіакомпаній і нова структура авіаційної галузі у ЦЄ (Центральній Європі) все ще розвивається. Тоді як бюджетні авіакомпанії можуть мати позитивні наслідки для формування іміджу та сприяння виходу на ринок для деяких напрямків [27].

Туризм в країнах Центральної Європи має значний потенціал для подальшого розвитку. Низка факторів сприяє перспективам цього регіону в галузі туризму:

Рис.2.2 Фактори розвитку туризму в країнах Центральної Європи

До багатств культурної спадщини відноситься країни Центральної Європи які мають велике культурне розмаїття, історичні пам'ятки, середньовічні міста, замки та палаци. Туристи цінують такі аутентичні та унікальні місця, як Празький замок в Чехії, Будапештський парламент в Угорщині, Старе місто Кракова в Польщі та інші.

До природних красот відносяться всі країни ЦЄ які багаті на природні пам'ятки, включаючи гори, озера, парки та заповідники. Карпати, Татри та інші природні області приваблюють любителів активного відпочинку, гірськолижного туризму, туристів, які цінують природну красу та екологічно чисте середовище.

До регіональної доступності відносяться країни Центральної Європи які знаходяться у відносній близькості одна від одної і мають розвинену транспортну інфраструктуру. Це робить їх привабливими для туристів з інших країн Європи, які шукають нові маршрути та пригоди.

До гастрономічного потенціалу відноситься кожна країна Центральної Європи яка має свою унікальну кухню та страви, які варто спробувати. Гастрономічний туризм стає все популярнішим, і цей регіон може привернути туристів.

До розвиток інфраструктури відносяться країни Центральної Європи які активно інвестують у розвиток туристичної інфраструктури, будують нові готелі, ресторани, розвивають транспортну систему та туристичні послуги – все це покращує комфортність та якість обслуговування для відвідувачів. Проблема несформованого законодавства в галузі туризму є важливою в Європейській туристичній індустрії. Деякі країни, зокрема Польща, Україна, Словаччина та інші, стикаються з недосконалими законами, які регулюють туристичну діяльність. Наприклад, в Швейцарії взагалі відсутнє спеціальне законодавство, що регулює туризм, існує лише Закон про продаж турів, який враховує директиви Європейського Союзу. Ця ситуація створює напруженість і призводить до розбіжностей в державному регулюванні туризму в різних країнах регіону. Відсутність єдиної та зрозумілої системи законодавства

ускладнює розвиток туристичної індустрії, може створювати непевність для туристів та підприємців, а також знижує конкурентоспроможність регіону у глобальному масштабі [28].

Для подолання цих проблем необхідно здійснити реформу законодавства, спрямовану на створення єдиної системи правил і норм для туристичної галузі в регіоні. Це дозволить покращити умови для розвитку туризму, забезпечити більшу захищеність прав туристів і стабільність бізнесу, а також сприяти спільній просуванню регіону як туристичного напрямку. При цьому, співпраця між країнами регіону та обмін досвідом щодо ефективного законодавчого регулювання можуть сприяти створенню єдиних стандартів та норм в галузі туризму, що сприятиме зміцненню туристичного сектора Центральної Європи.

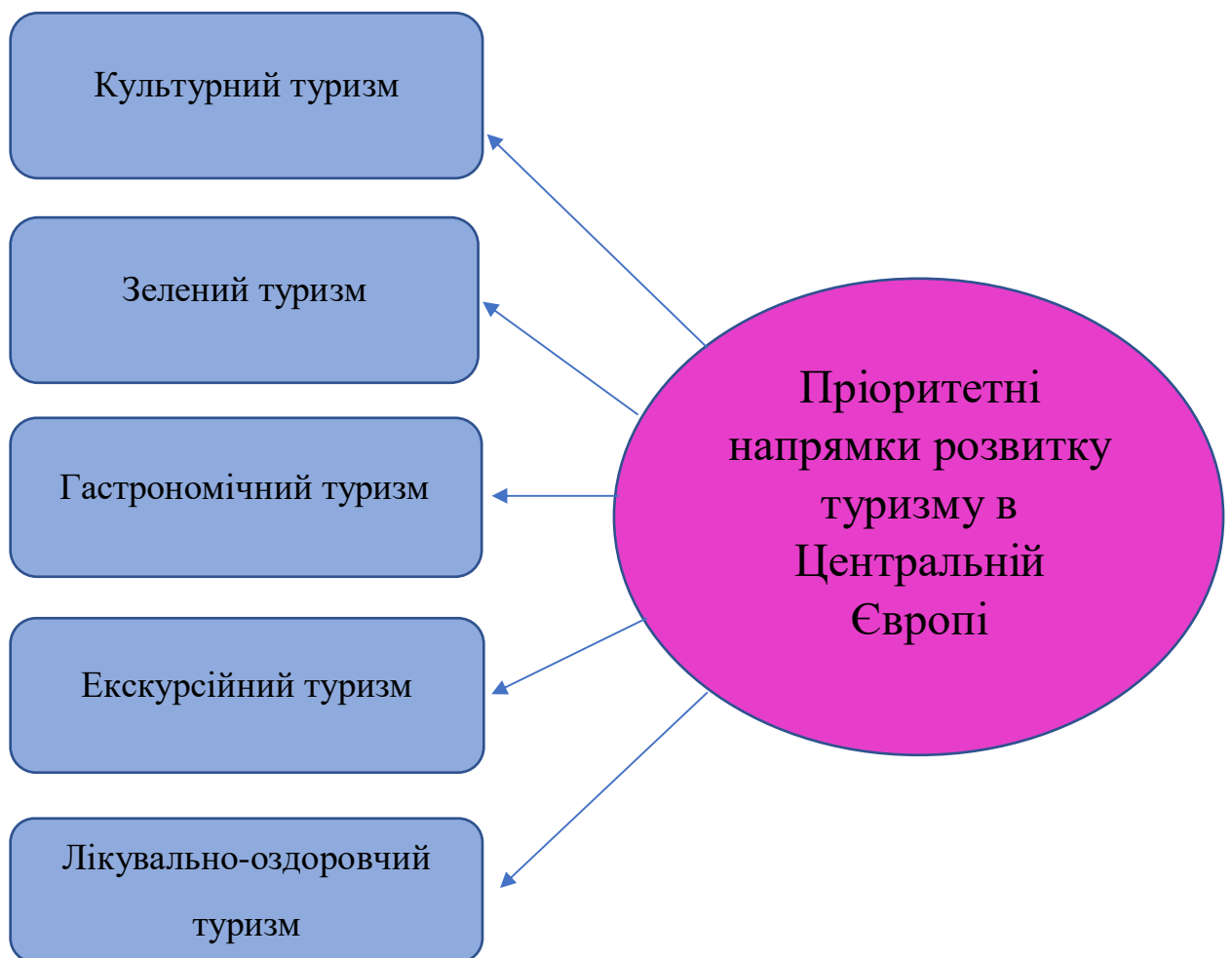

Рис. 2.3 Пріоритетні напрями розвитку туризму

У рамках культурного туризму туристи відвідують місця, де можуть ознайомитись з унікальними пам'ятками архітектури, музеями, галереями, театрами, фестивалями, традиціями та звичаями місцевих жителів. Цей вид туризму сприяє взаєморозумінню та обміну культурними цінностями між різними народами.

Зелений туризм, також відомий як екотуризм або сталі туризм, є формою туризму, що покликана мінімізувати негативний вплив туристичних активностей на навколишнє середовище і сприяти збереженню природних ресурсів та біологічного різноманіття.

Гастрономічний туризм – це форма туризму, в якій головною метою подорожі є відкриття та насолодження місцевою кухнею, стравами, напоями та культурою харчування певного регіону або країни. Він дає можливість туристам досліджувати традиційні страви, місцеві інгредієнти, ресторани, ринки, ферми та інші заклади, пов'язані з гастрономічною сферою. Цей вид туризму пропонує унікальний підхід до подорожей, де їжа стає центральним елементом досвіду.

Екскурсійний туризм – це форма туризму, яка передбачає організовані подорожі, в ході яких група туристів під керівництвом екскурсовода відвідує різні туристичні об'єкти та визначні місця. Метою екскурсійного туризму є ознайомлення туристів з культурою, історією, архітектурою, природою та іншими цікавими аспектами відвідуваного регіону.

Лікувально-оздоровчий туризм, також відомий як медичний туризм або туризм з метою оздоровлення, є формою туризму, в якій основна мета подорожі полягає в поліпшенні здоров'я та благополуччя туристів. Цей тип туризму спирається на використання природних лікувальних факторів, таких як мінеральні джерела, термальні води, кліматичні умови, лікувальна грязь, та інші ресурси для зміцнення здоров'я та відновлення організму.

Ці напрями розвитку туризму сприятимуть привабливості Центральної Європи як туристичного напрямку, збільшенню туристичного потоку та підвищенню економічного розвитку регіону.

2.3 Аналіз стратегічних напрямків Центральної Європи

Країни Центральної Європи мають великий потенціал для розвитку туризму і приваблюють все більше туристів з усього світу. Центральна Європа є привабливим регіоном для готельного розвитку. За роки, що передували спалаху коронавірусу, зростання туризму підвищило продуктивність готелів і залучило міжнародні інвестиції. За п'ять років до 2020 року готельні транзакції в Центральній Європі (Болгарія, Чехія, Угорщина, Польща, Румунія та Словаччина) склали майже чотири мільярди євро, при цьому найбільше інвестицій було в Чехії. Хоча рівень заповнюваності нижчий у Східній Європі, ніж у решті Європи, темпи зростання ринку були вищими. Очікується, що найближчими роками готелі в регіоні оговтаються від наслідків пандемії COVID-19 [29].

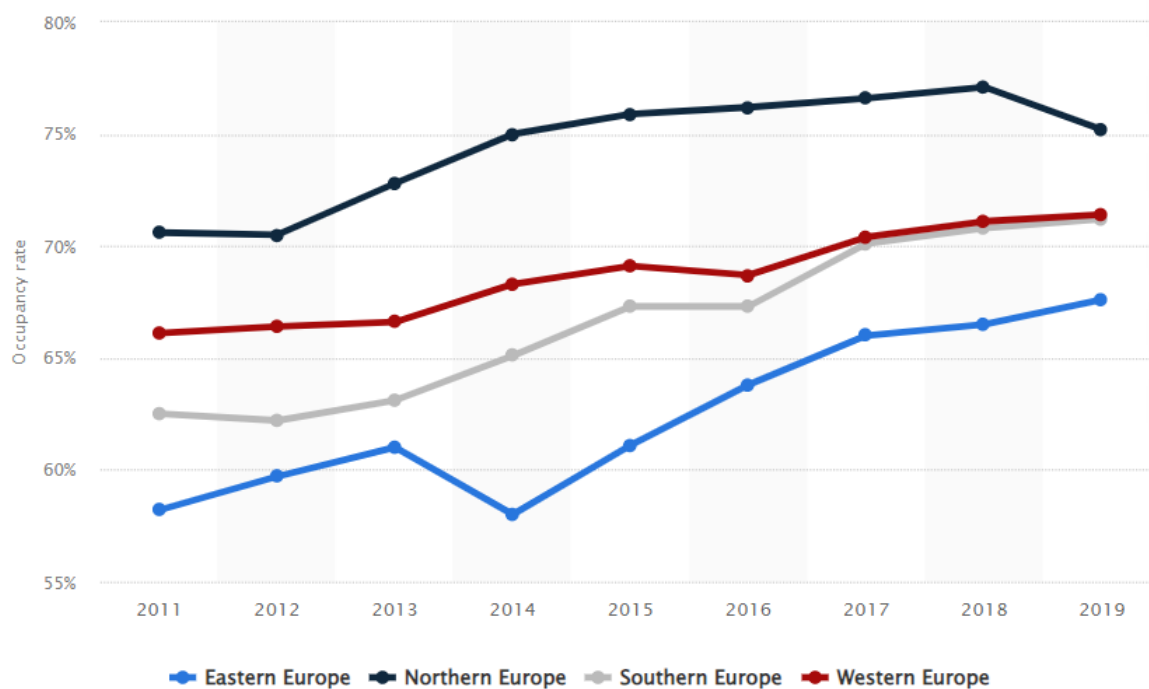

Рис. 2.4 Рівень заповнюваності готельної індустрії в Європі з 2011 по 2019 роки, по регіонах [30]

Рівень заповнюваності готельної індустрії зріс у всіх регіонах Європи, крім Північної Європи, у 2019 році. Показники перевищили 70 відсотків у всіх

регіонах, крім Східної Європи, де заповненість становила 67,6 відсотка, згідно з останніми даними [30].

У світовому масштабі Європа має найвищий рівень заповнюваності готелів серед усіх інших великих регіонів, більше, ніж Америку, Азіатсько-Тихоокеанський регіон, Близький Схід і Африку відповідно. Ця індустрія виграє від процвітаючої індустрії туризму в Європі; Велика кількість іноземних туристів прибуває до Європи щороку, стимулюючи попит і доходи готельного ринку. У 2018 році виручка на вільний номер склав понад 100 доларів США в Європі порівняно з 75 доларами в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Чехія, Угорщина та Польща є одними з найважливіших готельних ринків у регіоні Центральної Європи, особливо у великих містах. Столиця Чехії Прага, наприклад, є популярним місцем для міжнародних туристів. Дохід на доступний номер у Празі був одним із найвищих у Центральній Європі, одразу поступаючись готелям у Будапешті в Угорщині. Хоча розвиток, як правило, зосереджується на столицях, інтерес до регіональних міст також високий. Особливо в Польщі міста Краків, Гданськ і Вроцлав є іншими ключовими напрямками, крім Варшави. Проте всі міста постраждали від наслідків спалаху коронавірусу в 2020 році, середній дохід впав до 10 євро за номер.

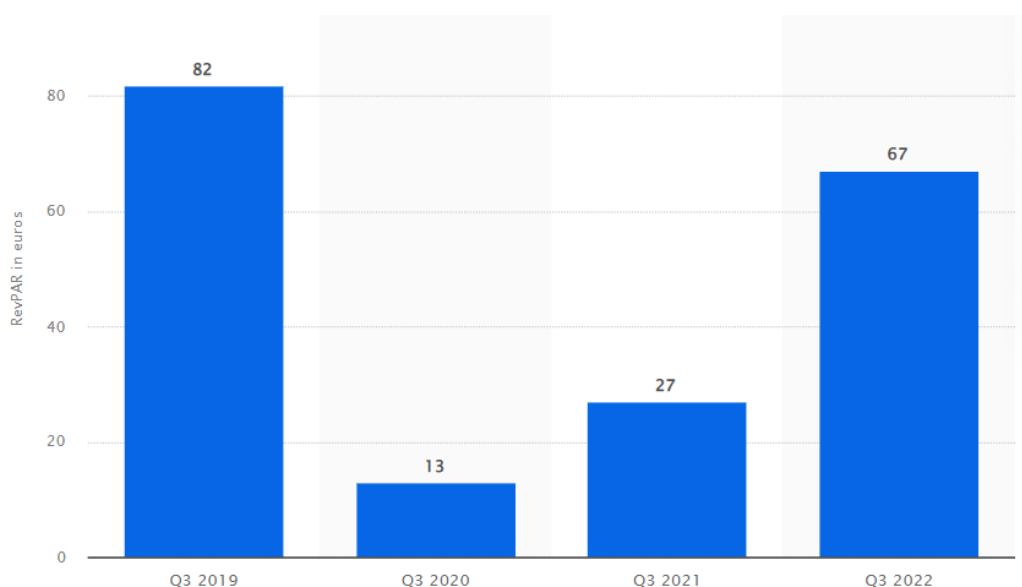

Рис. 2.5 Дохід за доступний номер (RevPAR) в готелях Праги, Чехія, з 2019 по 2022 рр [31]

Дохід від доступного номера (RevPAR) готелів у Празі досяг піку в третьому кварталі 2019 року на рівні 82 євро. Однак у 2020 році відбулося різке падіння показників через пандемію коронавірусу (COVID-19), яка призупинила розвиток готельної індустрії. Того року revPAR у готелях Праги в середньому становив близько 13 євро. У 2022 році RevPAR виріс і в третьому кварталі того ж року становив 67 євро.

Прага мала найбільшу кількість доступних номерів порівняно з іншими містами Центральної та Східної Європи – 37,3 тисячі номерів у 2019 році. Очікується, що до 2023 року кількість номерів зросте до 38,6 тисячі номерів. Більшість інших міст також очікують зростання пропозиції готельних номерів.

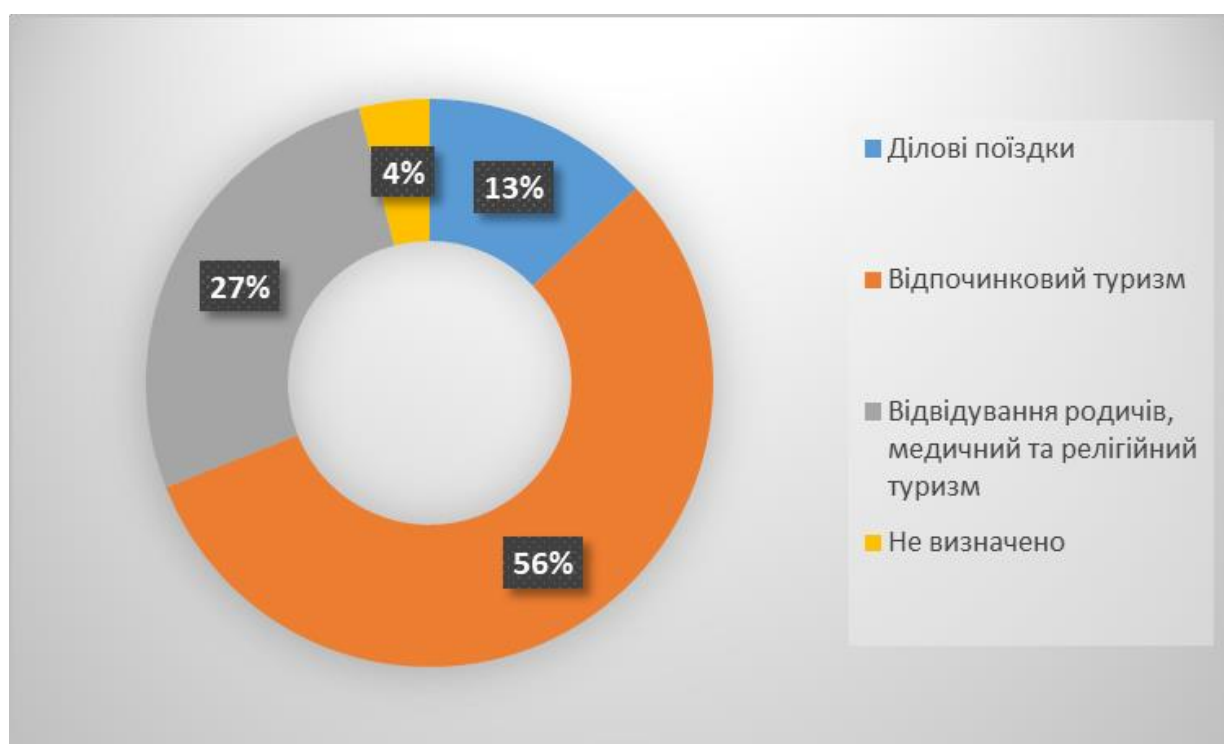

Рис. 2.6 Мета подорожей туристів, 2019 (%) [32]

Центральний Європейський туристичний регіон надає всі необхідні умови для проведення незабутньої відпустки та покращення здоров'я. У 2019 році міжнародні прибуття до Європейського туристичного регіону, який є найбільш відвідуваною туристичною дестинацією світу, зросли на 4%. Цей приріст є меншим у порівнянні з попередніми роками, коли збільшення становило 6% у 2018 році та 9% у 2017 році. Загалом, регіон прийняв близько

742 мільйони туристів, що складає 51% від загального туристичного потоку у світі [33].

Це показує, що Європа залишається надзвичайно популярною туристичною призначенням. Регіон має багатий культурний спадок, численні історичні та природні пам'ятки, музеї, визначні міста та розмаїття культурних та розважальних подій. Крім того, доступність транспорту та розвинена туристична інфраструктура роблять Європу привабливою для подорожей.

Проте, варто відзначити, що туристична індустрія також стикається з викликами. Наприклад, зміна політичної ситуації у деяких країнах, регулятивні питання та екологічні виклики можуть мати вплив на туристичний сектор у регіоні. Однак, загальна тенденція показує, що Європа залишається важливим центром світового туризму і приваблює мільйони туристів з усього світу.

National Geographic визначив 25 місць в Європі які Варто відвідати у 2023 році. Тема рейтингу «Найкраще у світі», вона присвячена туристичним напрямкам та враженням, які використовують переваги туризму для зміцнення місцевих громад та довкілля – як природного, так і штучного. Новинкою цього року стала категорія «Спільнота», що охоплює місця для відпочинку, відвідуючи які туристи можуть допомогти місцевим громадам зберегти і відновити їх, а також місця, де проводиться новаторська робота в області екотуризму, сталого розвитку та інклюзивних подорожей [34].

Список традиційно поділяється на п'ять основних категорій, які включають «Культуру», «Природу», «Пригоди», «Спільноту» та «Сім'ю». Кожна з цих категорій надає унікальні можливості для подорожей і дослідження [34].

Категорія «Культура» спрямована на дослідження історії та культурної спадщини. Це може включати відвідування музеїв, храмів, архітектурних пам'яток, а також партійництво в місцевих традиціях і святкуваннях. «Природа» відкриває можливості для втечі в дикі та красиві місця. Це може бути подорож до національного парку, гірського походу, екологічного туру

або просто відпочинок на пляжі. Категорія «Пригоди» пропонує захоплюючі заходи в неймовірних місцях. Це можуть бути велосипедні прогулянки, каякінг, підводне плавання, сплави по річці або альпінізм на високогірному масиві. «Спільнота» стимулює збереження спільнот та благодійність. Це може включати волонтерські роботи в місцевих громадах, участь у соціальних проектах або підтримку місцевих майстрів та ремісників. Нарешті, категорія «Сім'я» орієнтована на освітні подорожі для всіх поколінь. Це можуть бути сімейні екскурсії, майстер-класи, спільні пригоди та навчальні програми, які сприяють зміцненню зв'язків між членами родини. У всі ці категорії ввійшли країни Центральної Європи. Ці категорії надають широкий спектр можливостей для подорожей, що задовольняють різноманітні інтереси туристів. Кожна з них пропонує унікальні враження та сприяє зміцненню місцевих громад та довкілля.

Міжнародний туризм не лише створює великі економічні можливості, але також може використовуватися як інструмент для зміцнення місцевих громад та довкілля, незалежно від того, чи це природне чи штучне довкілля.

Один з підходів, що отримав значну популярність, це екотуризм або екологічний туризм. Цей вид туризму ставить за мету збереження природного середовища та сприяння сталому розвитку регіонів, що приваблюють туристів. Через впровадження екологічно чистих практик, підтримку місцевої культури та участь місцевих жителів у туристичних процесах, екотуризм забезпечує збалансований підхід до розвитку, при якому гроші, які витрачаються туристами, сприяють збереженню природи та підтримці місцевих громад.

ВИСНОВОК ДО 2 РОЗДІЛУ

В розділі Стан туризму в країнах Центральної Європи були розглянуті такі питання як «Стратегічний план туризму в Центральній Європі», «Перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи», «Аналіз стратегічних напрямків Центральної Європи».

Перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи залишаються значущими. Цей регіон має значний потенціал для подальшого зростання туристичної галузі.

Країни Центральної Європи мають величезний культурний багаж, включаючи старовинні міста, замки, палаци, церкви, музеї та інші історичні пам'ятки. Це приваблює туристів, які цікавляться культурою, історією та архітектурою.

Регіон Центральної Європи відомий своїми чудовими природними ландшафтами, включаючи гори, озера, річки та національні парки. Це привертає любителів природи, екотуристів та активних видів відпочинку, таких як гірські лижі, походи, велосипедні прогулянки та водні види спорту.

Також країни Центральної Європи відомі своєю смачною та різноманітною кухнею. Це створює можливості для розвитку гастротуризму, коли туристи мають змогу спробувати місцеві страви, вина та інші страви, що характерні для регіону.

Запровадження та покращення туристичної інфраструктури, такої як готелі, ресторани, транспортна мережа та інші зручності, сприятиме залученню більшої кількості туристів та покращенню їхнього досвіду.

Розвиток туризму в Центральній Європі може отримувати підтримку від владних органів, що сприятиме створенню сприятливої бізнес-середовища та спрощенню туристичних процедур.

Регіон Центральної Європи є місцем проведення різноманітних міжнародних подій, таких як фестивалі, конференції, ярмарки та спортивні змагання. Ці події привертають багато туристів та сприяють розвитку туризму.

РОЗДІЛ 3

Розробка та просування туру до країн Центральної Європи

3.1 Основні відомості щодо актуальності розробки маршруту туру та технологічної карти до країн Центральної Європи

Центральна Європа приваблює велику кількість туристів своєю красою, культурою, історією та багатством туристичних визначних місць. На території цієї частини Європи знаходяться такі популярні країни, як Австрія, Чехія, Угорщина, Польща та Словаччина.

Центральна Європа має багато чого пропонувати туристам: старовинні міста з величними архітектурними пам'ятками, красиві гірські пейзажі, замки та палаці, національні парки та природні резервати, відомі культурні фестивалі та інше. Кожна країна має свої унікальні та особливості атракції і дестинацій, які привертають туристів з усього світу.

Завдяки розвинутій інфраструктурі та транспортній системі, подорожувати по Центральній Європі – зручно. Ціни на перевезення та проживання також варіюються, що дозволяє знайти варіанти, які підходять для різних бюджетів. Крім того, Центральна Європа постійно займається розвитком туристичної індустрії, впроваджуючи нові туристичні маршрути, послуги та активно залучаючи міжнародних туристів. Тому розробка туру до Центральної Європи може бути цікавою і актуальною для подорожуючих.

При розробці турів до цієї частини Європи слід звернути увагу на поточну ситуацію з пандемією COVID-19, незважаючи на відміну статусу пандемії. Рекомендується ознайомитися з офіційними джерелами інформації про міжнародні подорожі та дотримуватися всіх вимог і порад здоров'я та безпеки під час подорожі до будь-якої країни.

Сьогодні тури до Центральної Європи стали особливо актуальним напрямком для українців через нестабільну геополітичну ситуацію в країні.

Цей напрям подорожей стає привабливим через його безпеку та близькість до рідного дому.

Маршрут туру «Колорит Центральної Європи»

Одеса – Варшава – Прага – Відень – Будапешт – Краків – Одеса

Таблиця 3.1

Технологічна карта

Вид транспорту	Автобус, автомобіль
Протяжність маршруту	3 967 км
Тривалість туру	8 днів/ 7 ночей
Вартість путівки	
Дата виїзду	19.09.2023
Дата приїзду	26.09.2023

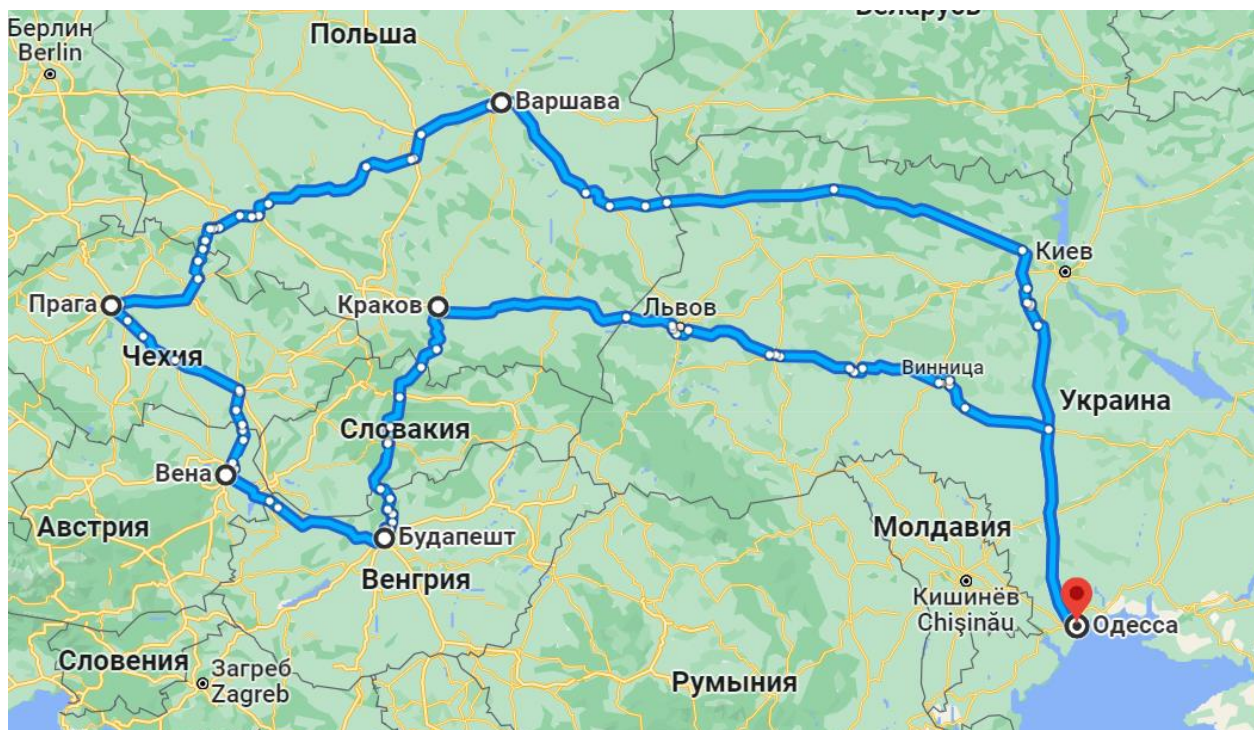

Рис. 3.1 Маршрут Одеса – Варшава – Прага – Відень – Будапешт – Краків – Одеса

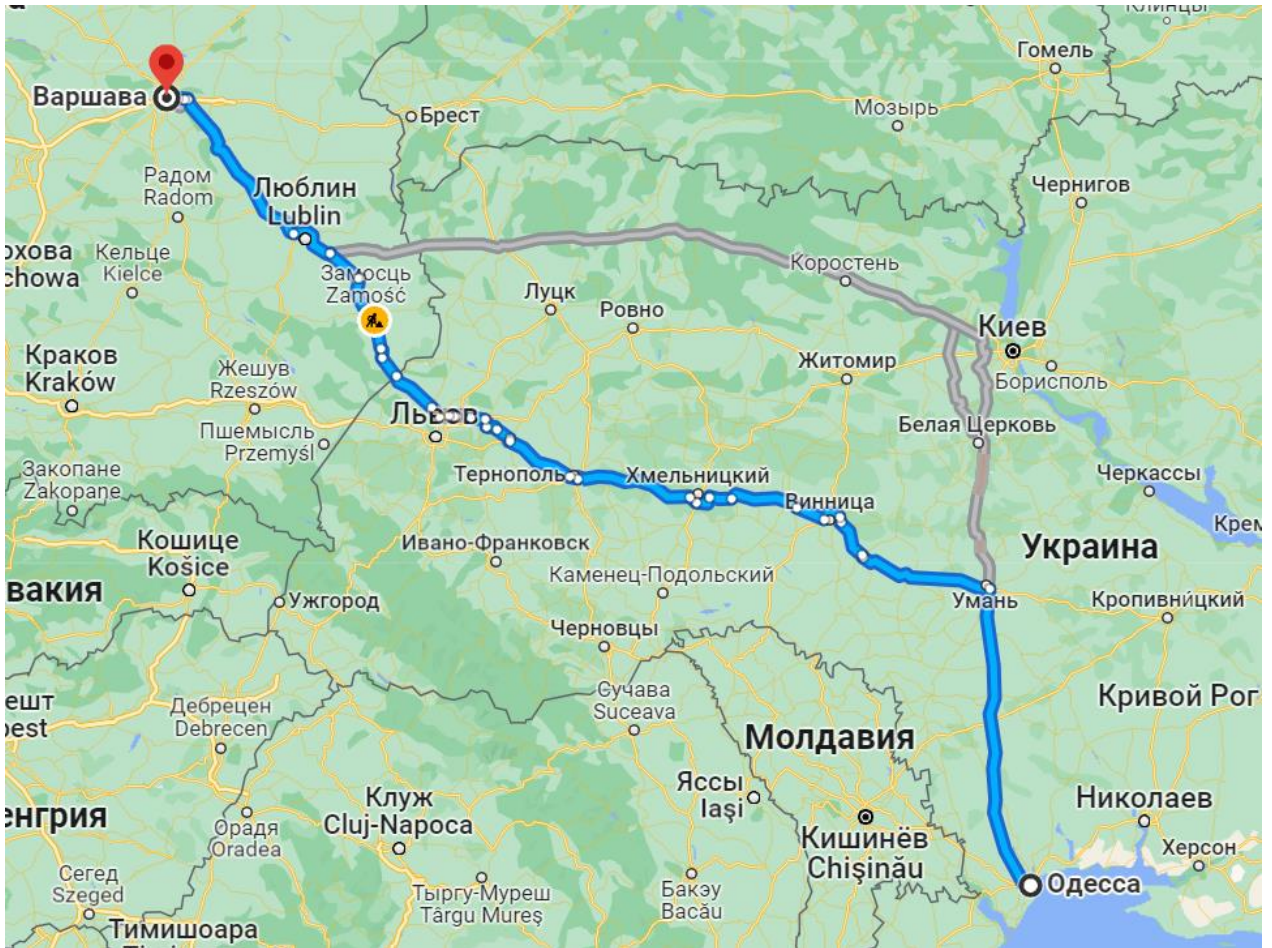

Рис. 3.2 Одеса – Варшава

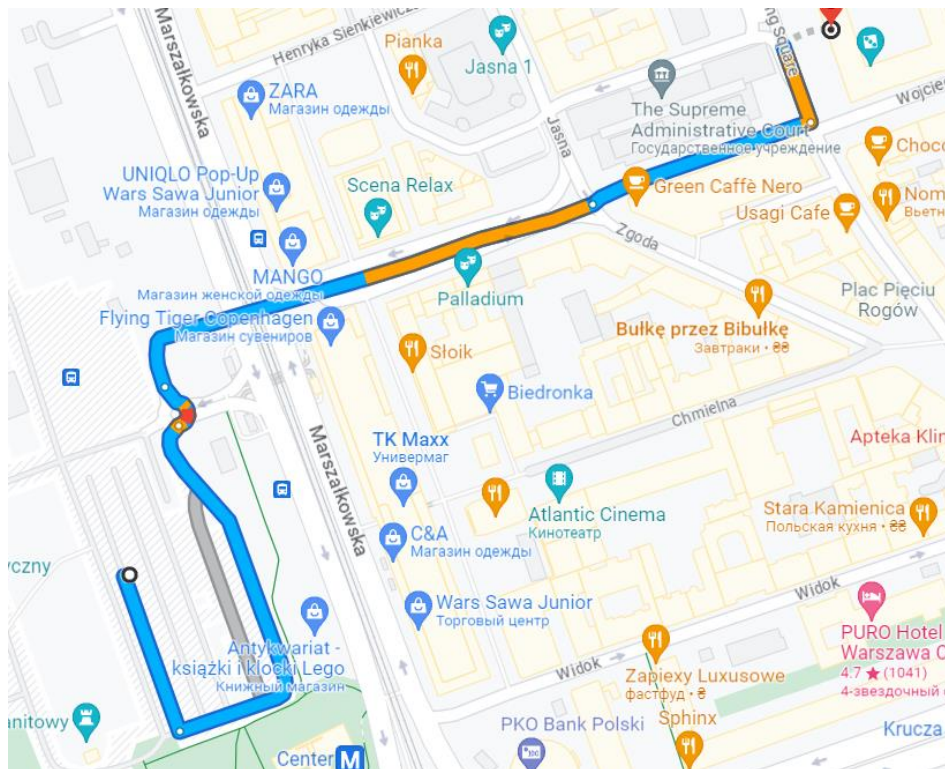

Рис. 3.3 День 2 Автовокзал – Готель

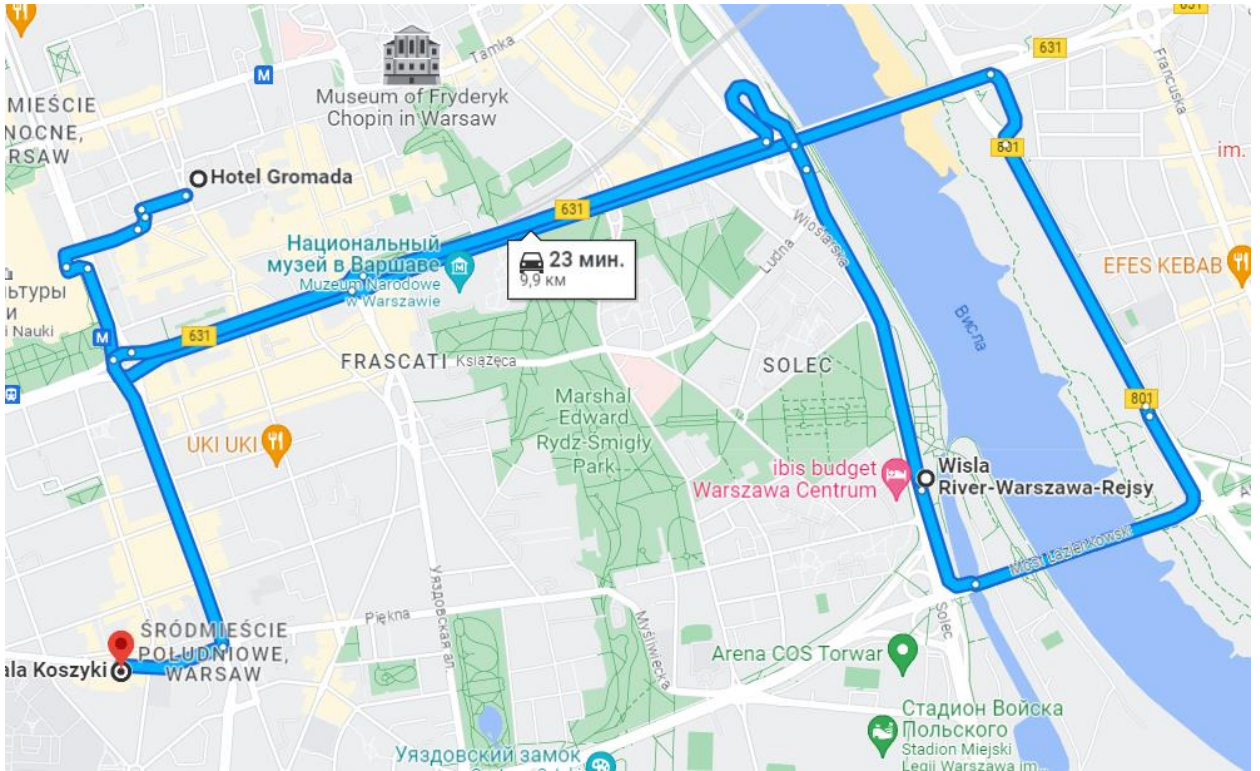

Рис. 3.4 День 3 Warszawa Centrum – Discover Wisła River – Hala Koszyki

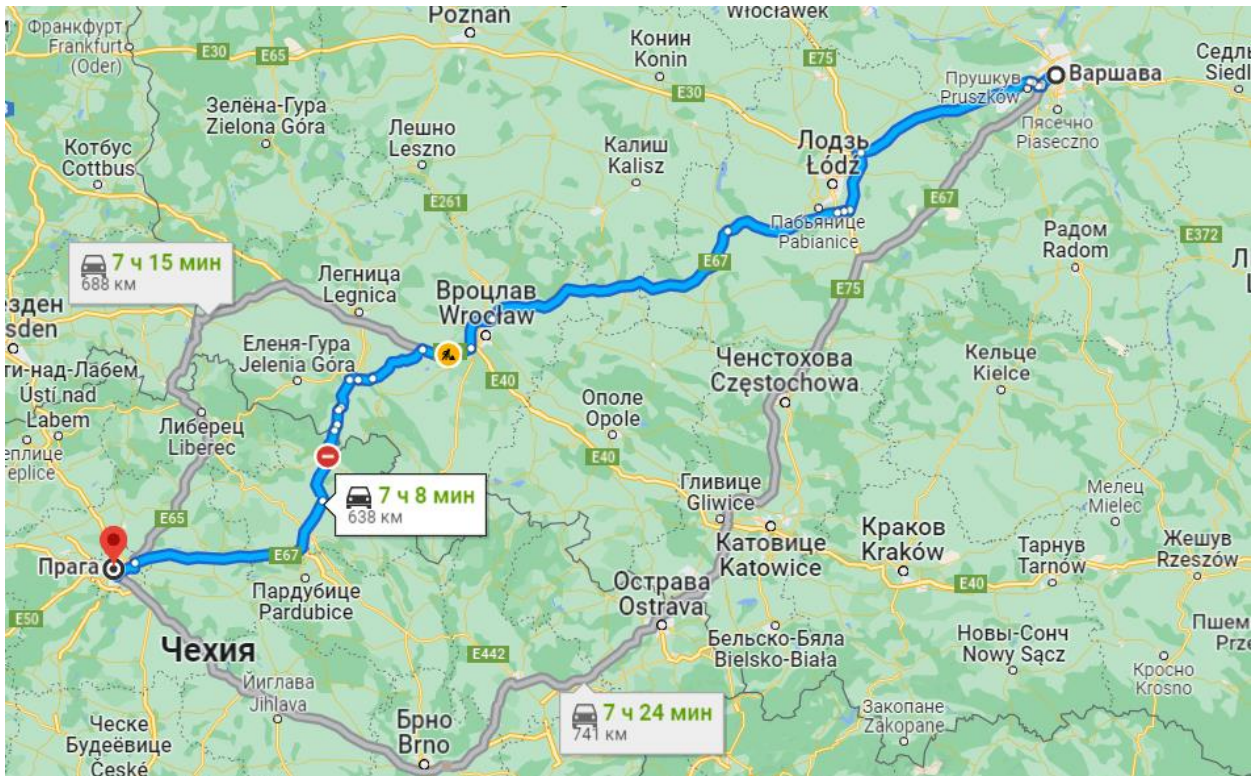

Рис. 3.5 Варшава - Прага

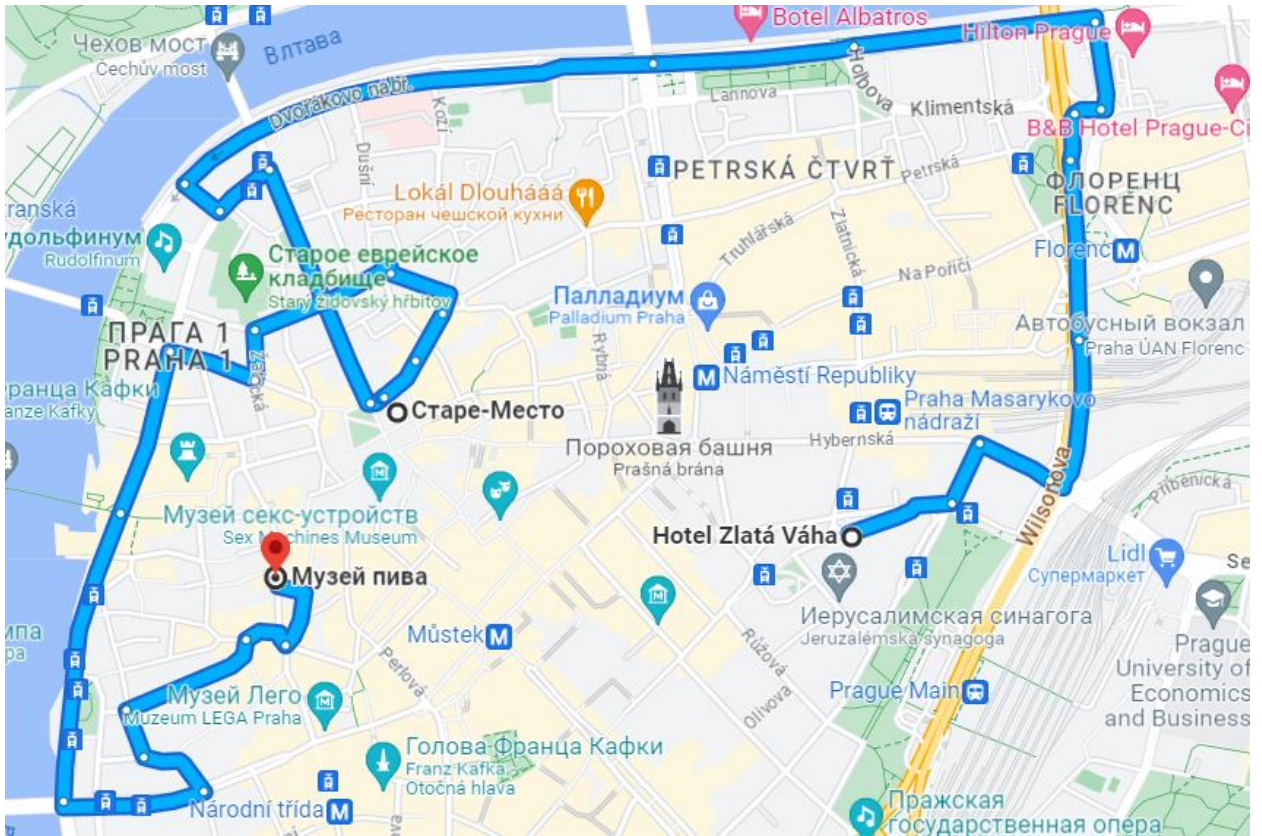

Рис. 3.6 День 4 Zlatá Váha – Старе Місто – Музей Пива

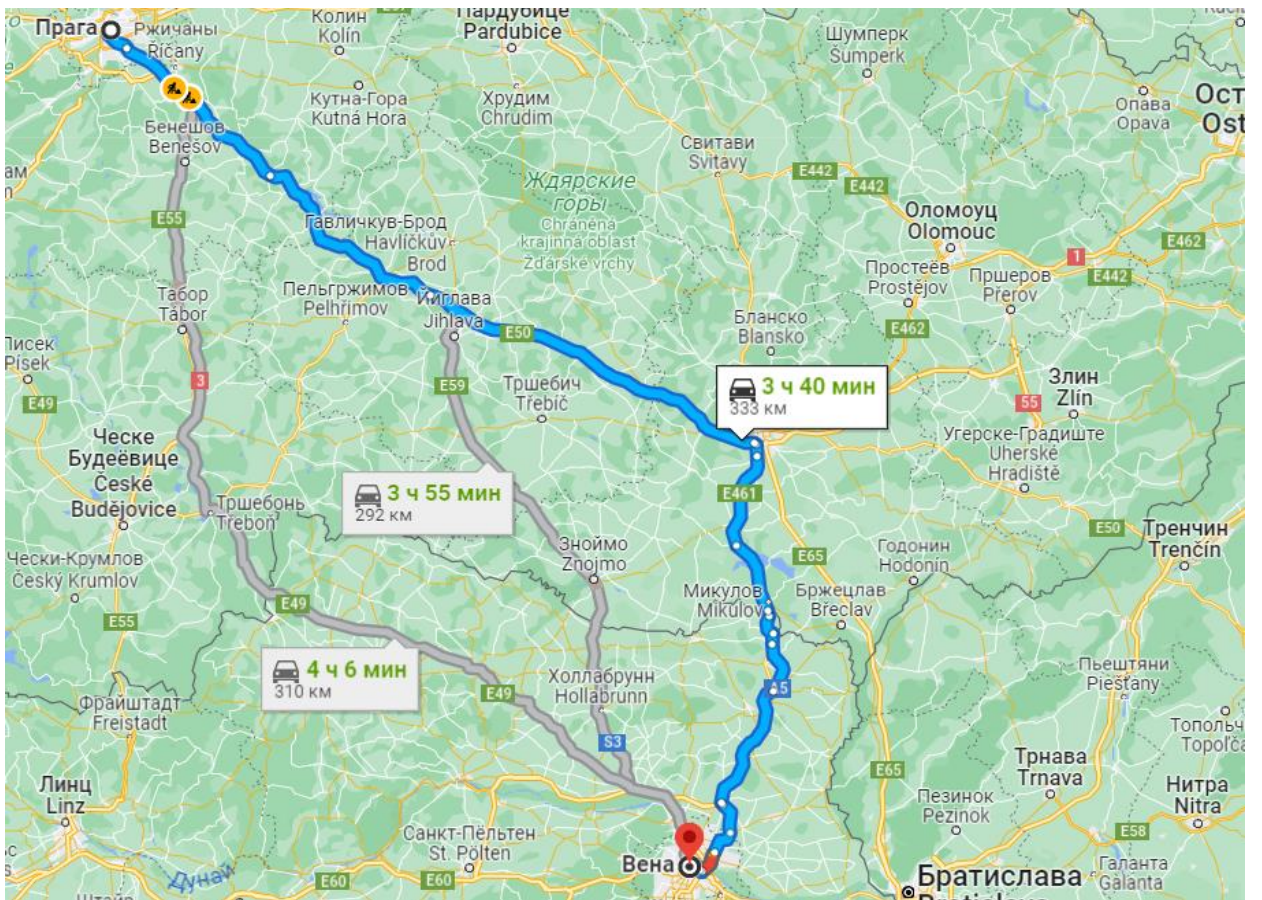

Рис. 3.7 Прага – Відень

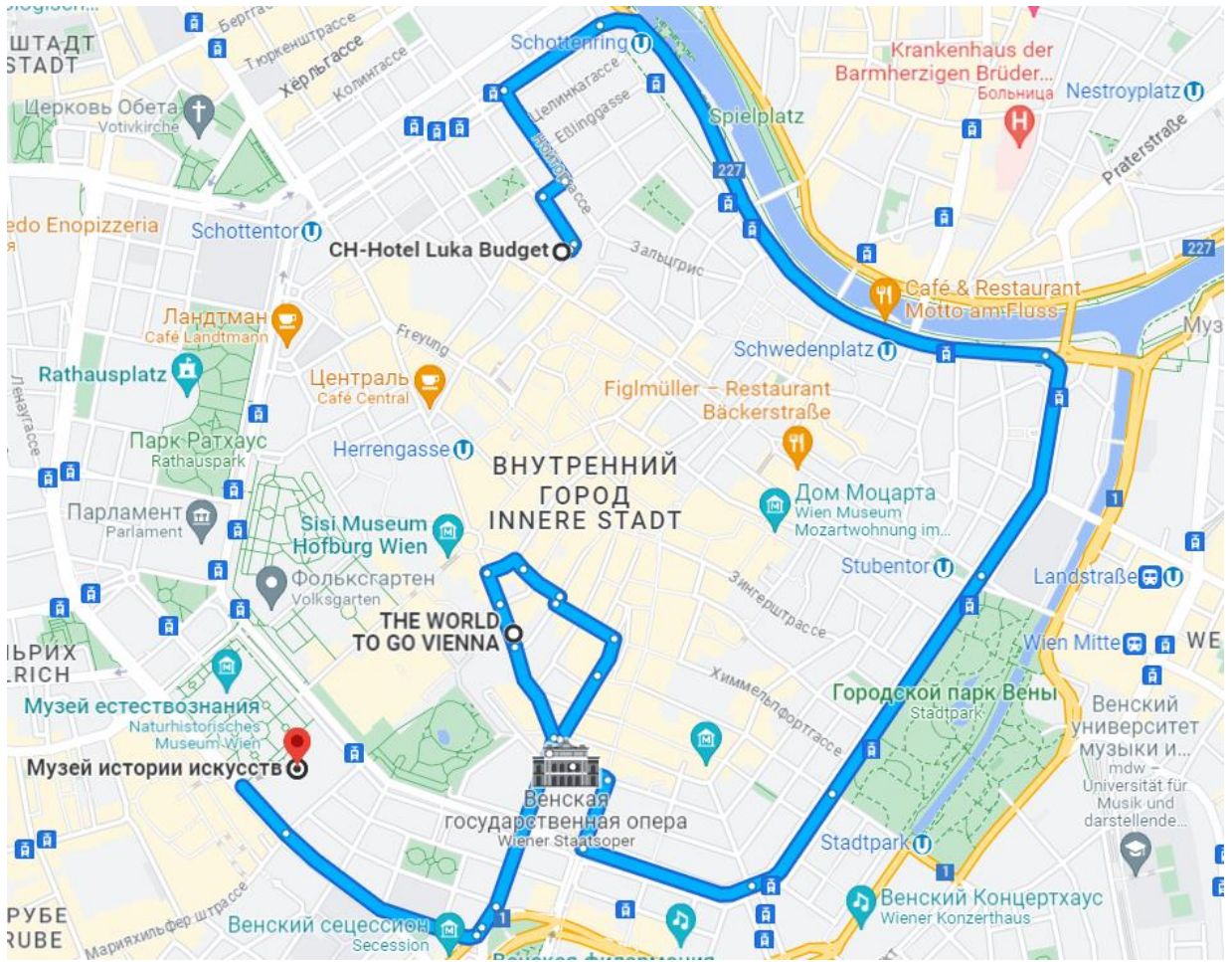

Рис. 3.8 День 5 Luka Budget – Tez Info Shop – Художній-історичний музей

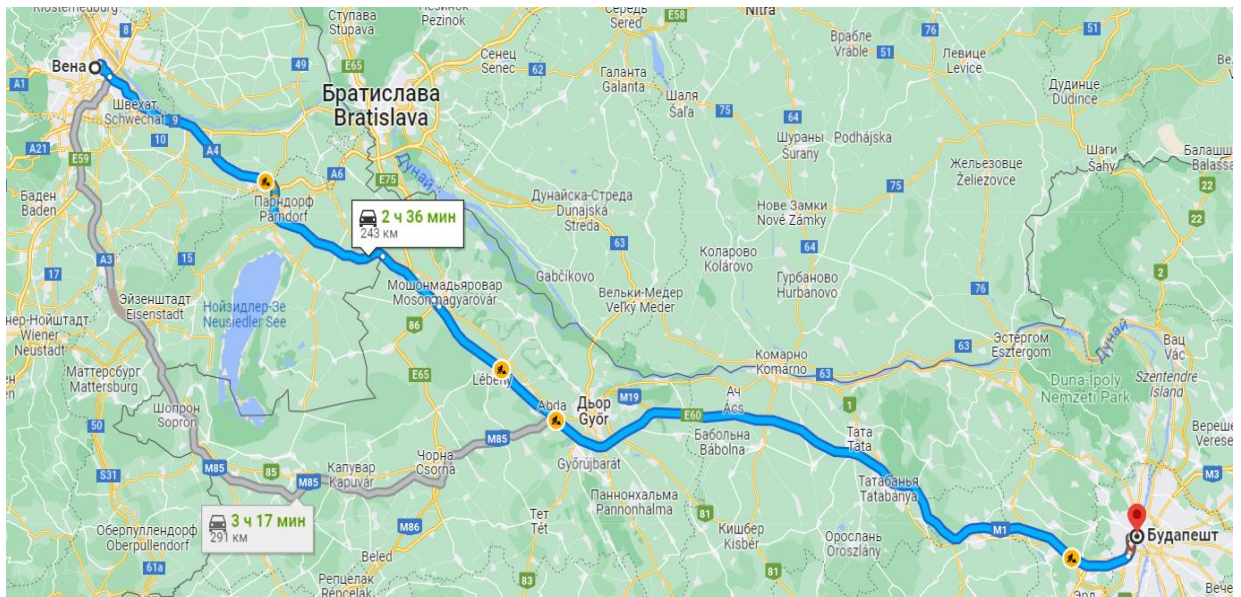

Рис. 3.9 Відень – Будапешт

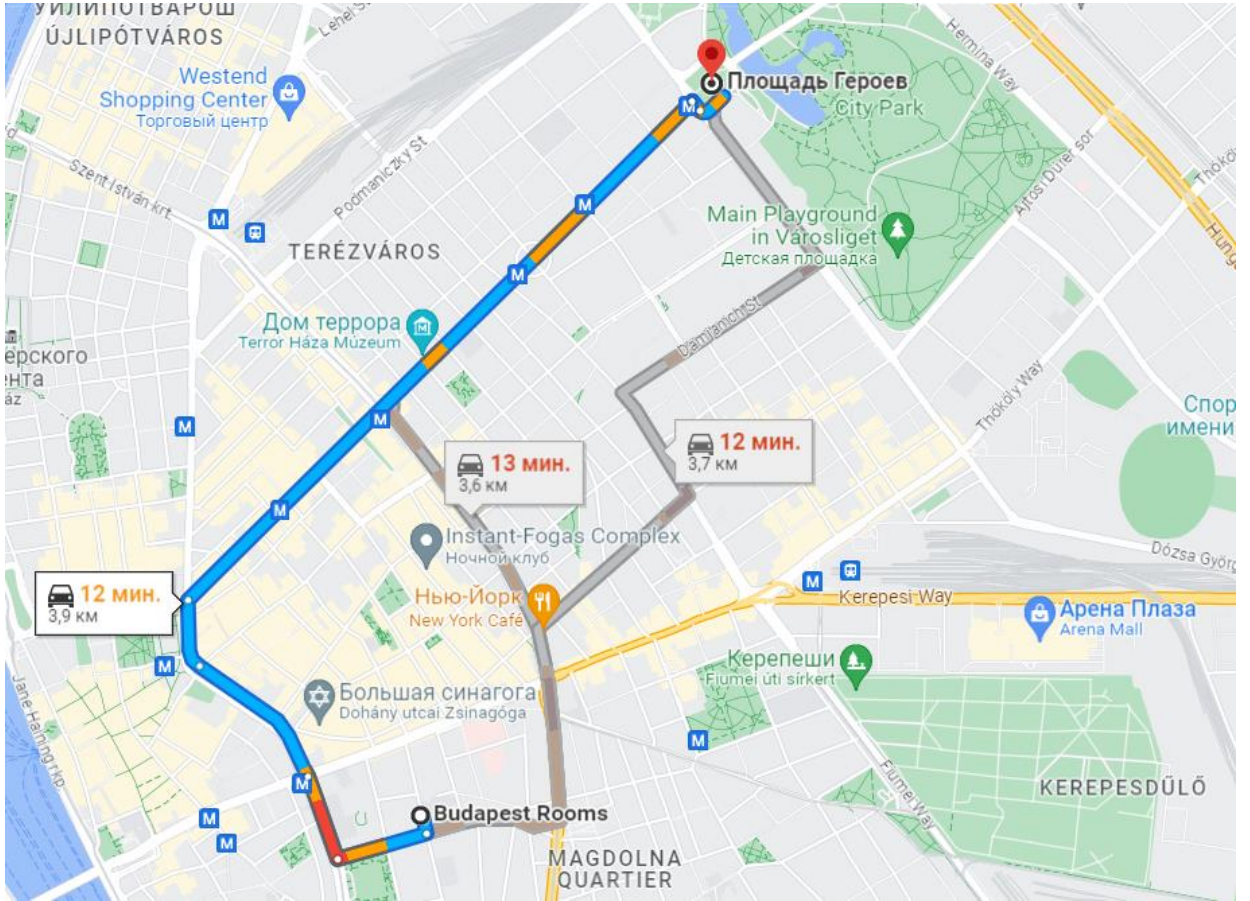

Рис. 3.10 День 6 Budapest Rooms Bed and Breakfast – Площа Героїв

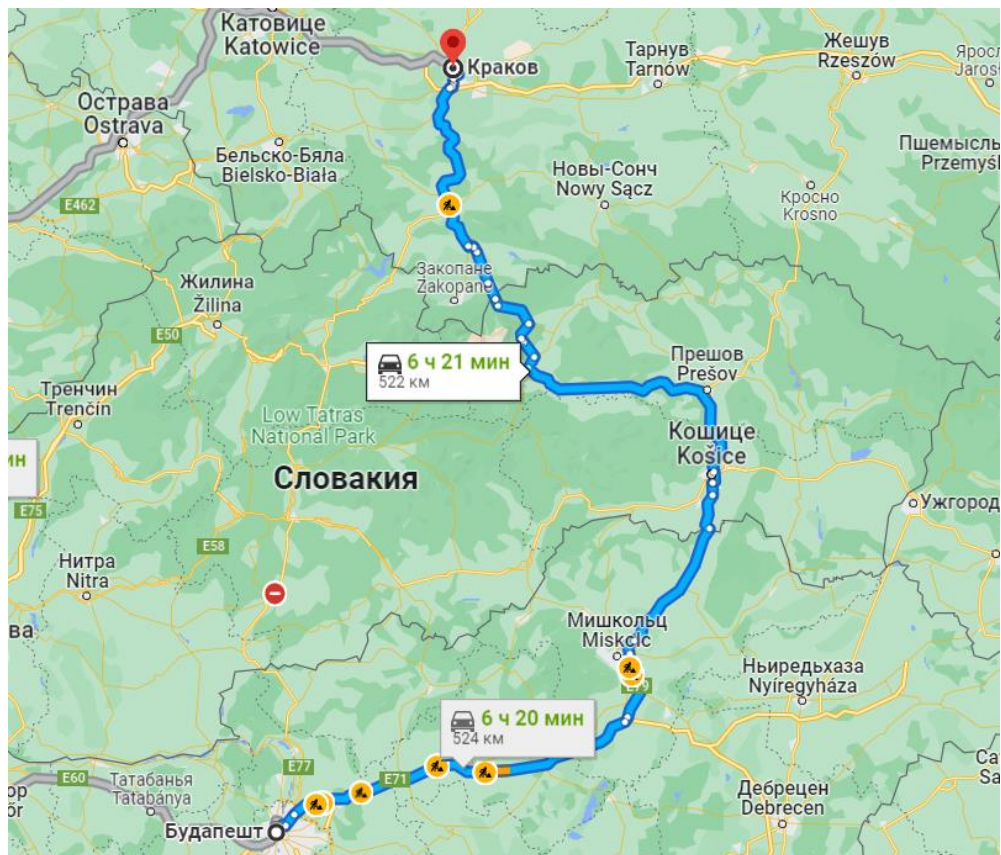

Рис. 3.11 Будапешт – Краків

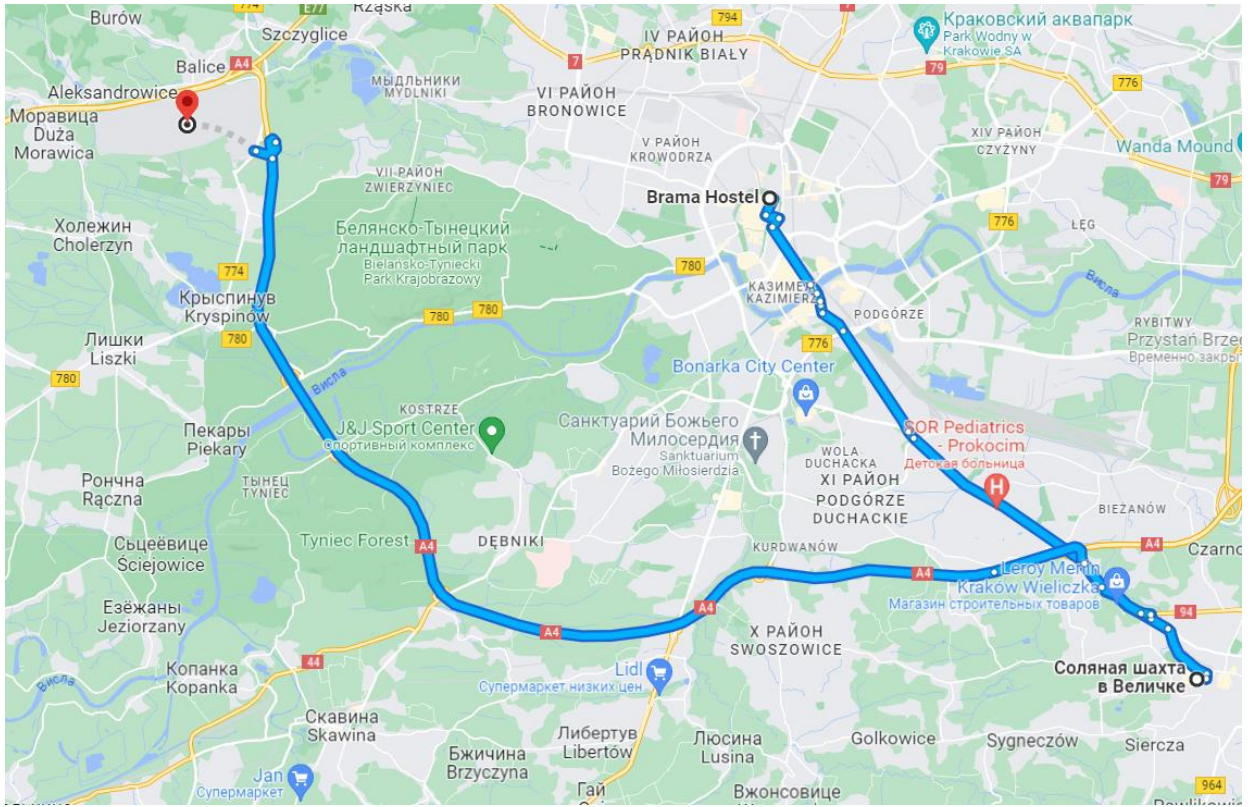

Рис. 3.12 День 7 Вбрама Hostel – Соляна Шахта – Аеропорт Краків-Баліце

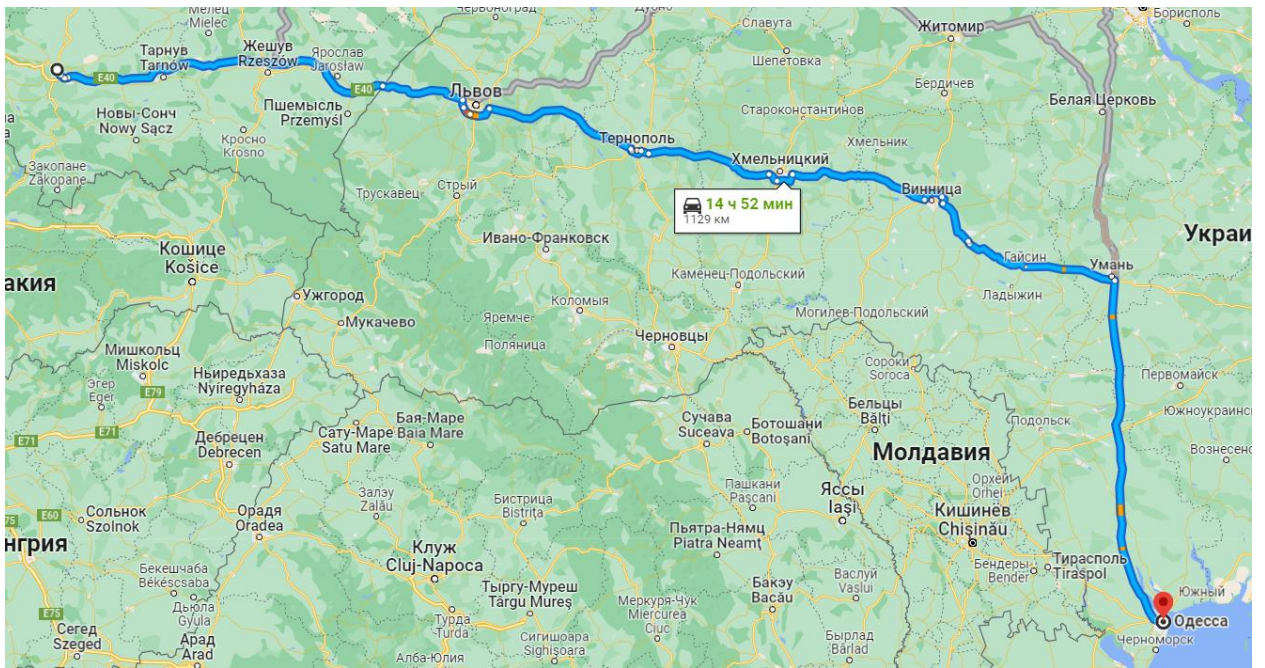

Рис. 3.13 Краків – Одеса

3.2 Програма туру

Таблиця 3.2

Програма туру «Колорит Центральної Європи»

День 1 19.09.2023 Одеса	
23:15	Виїзд з міста Одеса
День 2 20.09.2023 Варшава	
22:05	Приїзд до міста Варшава
22:05 – 22:10	Трансфер до готелю Gromada Warszawa Centrum
22:10 – 22:20	Заселення до готелю Gromada Warszawa Centrum
День 3 21.09.2023 Варшава	
09:00 – 10:00	Сніданок у готелі Gromada Warszawa Centrum
10:00 – 11:50	Вільний час
11:50 – 12:00	Виїзд з готелю
12:00 – 12:10	Перенесення багажу до трансферу
12:10 – 12:20	Трансфер до Discover Wisła River
12:20 – 13:00	Вільний час
13:00 – 14:00	Оглядовий круїз вздовж річки Вісла
14:00 – 14:30	Вільний час
14:30 – 14:45	Трансфер до Hala Koszyki
14:45 – 16:00	Відвідування Hala Koszyki
16:00 – 23:00	Трансфер до міста Прага
23:00 – 23:10	Заселення до готелю Zlatá Váha

<p style="text-align: center;">День 4 22.09.2023 Прага</p>	
09:00 – 10:00	Сніданок в готелі Zlatá Váha
10:00 – 10:10	Виїзд з готелю
10:10 – 10:20	Перенесення речей до трансферу
10:20 – 10:30	Трансфер до серця старого міста Праги
10:30 – 14:00	Оглядова пішохідна екскурсія
14:00 – 14:50	Вільний час
14:50 – 15:00	Пішохідний перехід до музею Пива
15:00 – 17:00	Екскурсія Музей Пива
17:00 – 17:30	Вільний час
17:30 – 20:30	Трансфер до міста Відень
20:30 – 20:50	Заселення до Luka Budget
<p style="text-align: center;">День 5 23.09.2023 Відень</p>	
08:00 – 08:40	Сніданок в Luka Budget
08:40 – 09:00	Виїзд з готелю
09:00 – 09:10	Перенесення речей до трансферу
09:10 – 09:20	Трансфер до початку оглядової екскурсії по місту Відень
9:20 – 13:00	Оглядова автобусна екскурсія
13:00 – 14:00	Вільний час
14:00 – 14:05	Трансфер до Художнього-історичного музею

Продовж. табл. 3.2

14:05 – 15:00	Екскурсія по музею
15:00 – 16:00	Вільний час
16:00 – 18:40	Трансфер до міста Будапешт
18:40 – 19:00	Заселення до готелю Budapest Rooms Bed and Breakfa. Вільний час
День 6 24.09.2023 Будапешт	
09:00 – 10:00	Сніданок у готелі Budapest Rooms Bed and Breakfas
10:00 – 11:00	Вільний час
11:00 – 11:20	Виїзд з готелю
11:20 – 11:30	Перенесення речей до трансферу
11:30 – 11:40	Трансфер до Площі Героїв
11:40 – 12:00	Вільний час
12:00 – 15:00	Оглядова екскурсія
15:00 – 16:00	Вільний час
16:00 – 22:00	Трансфер до міста Краків
22:00 – 22:10	Заселення до Braza Hostel
День 7 25.09.2023 Краків	
09:00 – 10:00	Сніданок
10:00 – 12:00	Вільний час
12:00 – 12:20	Виїзд з Braza Hostel
12:20 – 12:30	Перенесення речей до трансферу

Закінчення табл. 3.2

12:30 – 15:10	Трансфер до Соляної шахти «Величка»
15:10 – 16:30	Екскурсія по печері
16:30 – 17:00	Вільний час
17:00 – 19:20	Трансфер до Кракова
19:20 – 23:40	Вільний час
23:40 – 23:50	Посадка до автобусу
23:50	Відправлення до міста Одеса
День 8 26.09.2023 Одеса	
02:00	Прибуття до міста Одеса

День 1. . Виїзд з міста Одеса, автовокзал «Центральний», вул. Колонтаївська 58. Перевізник – EAST WEST EUROLINES/ТзОВ «Львівське АТП-14631». Виїзд з міста Одеси о 23:15 вечора. Переїзд з Одеси до Варшави триває 23 години 50 хвилин. В автобусі є wi-fi, туалет, кондиціонер, та можна зарядити гаджети.

День 2. Приїзд до Варшави о 22:05 на автовокзал «Варшава-Заходня». По приїзду вас буде очікувати трансфер який відвезе вас до готелю Gromada Warszawa Centrum. Тривалість переїзду з автовокзалу до готелю складає 5 хвилин Після буде заселення до готелю та ви будете відпочивати до наступного дня.

День 3. О 9:00 на вас чекає сніданок в готелі. Після у вас буде трохи вільного часу та виїзд із готелю. О 12:10 на вас буде чекати трансфери який доставить вас до початку річної оглядової екскурсії. Тривалість екскурсії 60 хвилин. Після екскурсії буде трохи вільного часу. О 14:30 на вас чекає трансфер який відвезе вас Hala Koszyki – це сучасний ринок де є ресторани,

бари, магазини. На ринці ви зможете скуштувати вуличну їжу Польщі та ще більше дізнатися про історію від місцевих (харчування не включено у вартість туру). Середній чек 30 євро. Після на вас буде чекати трансфер який доставить вас до міста Прага. О 23:00 заселення до готелю Zlatá Váha.

День 4. О 9:00 сніданок в готелі Zlatá Váha. В 10:00 виїзд з готелю. Після трансфер до самого серця старого міста Праги де на вас чекає пішохідна оглядова екскурсія. Тривалість екскурсії 3 години 30 хвилин. Після трохи вільного часу. О 15:00 відвідування музею Пива де на вас також чекає екскурсія та дегустація пива. Тривалість 2 години. Після трохи вільного часу та о 17:30 трансфер до міста Відень. О 20:30 заселення до готелю Luka Budget.

День 5. О 8:00 сніданок в готелі Luka Budget та о 8:40 виїзд. О 9:10 на вас чекає трансфер до початку оглядової автобусної екскурсії по місту Відень. Тривалість екскурсії 3 години 40 хвилин. Під час екскурсії ви побачите всі найвизначніші пам'ятки міста Відень. Після трохи вільного часу. О 14:00 Трансфер до Художнього-історичного музею, де на вас чекає екскурсія. Після трохи вільного часу. О 16:00 трансфер до міста Будапешт. О 18:40 заселення до готелю Budapest Rooms Bed and Breakfa та вільний час.

День 6. О 9:00 сніданок у готелі Budapest Rooms Bed and Breakfas. Після трохи вільно часу та в 11:00 виїзд із готелю. О 11:30 на вас чекає трансфер який доставить вас до початку оглядової екскурсії на Площі Героїв. Під час екскурсії Ви відвідаєте основні визначні пам'ятки столиці, такі як Площа Героїв, замок Вайдахуняд, проспект Андраші, відомий також як «Єлисейські поля» Будапешта та інші. Після екскурсії вільний час. О 16:00 Трансфер до міста Краків. О 22:00 заселення до Brama Hostel.

День 7. О 9:00 сніданок у Brama Hostel. Після вільний час. О 12:00 виїзд із готелю та в 12:30 заплановано трансфер до Соляної шахти «Величка». О 15:10 початок екскурсії по шахті. Після вільний час та повернення до Кракова. О 23:40 посадка на автобус та о 23:50 відправлення до міста Одеса.

День 8. Прибуття до міста Одеса о 02:00.

3.3 Розрахунок вартості та способи просування туру

Таблиця 3.3

Основні відомості про тур

Тривалість туру	8 днів 7 ночей
Протяжність маршруту	3 967 км
Маршрут	Одеса – Варшава – Прага – Відень – Будапешт – Краків – Одеса
Тип маршруту	Кільцевий
В ціну входить	Переїзд на автобусі, трансфер по країнах Центральної Європи на весь період перебування, проживання в готелях, страхування, екскурсії.
Обслуговування починається	19.09.2023 Одеса
Обслуговування закінчується	26.09.2023 Одеса

Таблиця 3.4

Ціни на всі послуги які включено

Трансфер	Одеса – Варшава – 38 євро [35] Краків – Одеса – 75 євро [35] Трансфер по країнам ЦЄ – 70 євро [36]
Проживання	Готель Gromada Warszawa Centrum – 80 євро [37] Готель Zlatá Váha – 77 євро [38] Готель Luka Budget – 90 євро [39] Готель Rooms Bed and Breakfa – 90 євро [40] Brama Hostel – 40 євро [41]
Страхування	20 євро [42]

Продовж. табл. 3.4

Експерсії	Оглядова експерсія по Варшаві – 14 євро [43] Оглядова експерсія по Празі – 25 євро [44] Музей Пива – 12 євро [45] Оглядова експерсія Відень – 40 євро [46] Художньо-історичний музей – 21 євро [47] Оглядова експерсія Будапешт – 15 євро [48] Соляна шахта – 24 євро [49]
Харчування	Включено тільки сніданки в готелі
Всього	731 євро

Розрахунки

1. Собівартість туру

$$38+75+70+80+77+90+90+40+20+14+25+12+40+21+15+24= 731 \text{ євро}$$

2. 15% для турагентства

$$731+15\% = 841 \text{ євро}$$

3. Чистий прибуток

$$841 - 731 = 110 \text{ євро}$$

Таким чином, ціна для туриста буде складати 841 євро, що приблизно складає 33 207 грн. Всі конвертації валют було зроблено 24.05.2023.

Даний тур буде привабливим для групи туристів від 20 до 50 років. Якщо розраховувати на групу з 8 людей:

1. Собівартість туру для 8 людей

$$731*8= 5\,848 \text{ євро}$$

2. 15% для турагентства

$$5\,848+15\% = 6\,725 \text{ євро}$$

3. Чистий прибуток

$$6\,725 - 5\,848 = 877 \text{ євро}$$

Розглянемо ефективні методи просування турів до Центральної Європи.

Рис. 3.14 Методи просування турів до Центральної Європи

До інтернет-маркетингу відноситься використання соціальних мереж, веб-сайтів, блогів та електронної пошти для просування турів до Центральної Європи. Створення привабливого веб-сайту з інформацією про даний тур, фотографіями та відгуками клієнтів. Також, сюди відноситься розміщення оголошень та публікацій в соціальних мережах, розсилання інформаційних брошур та співпраця з тревел-блогерами та впливовими особистостями, які можуть розповісти про тур «Колорит Центральної Європи».

Партнерство з туристичними агентствами – до цього методу відносяться залучення різних туристичних агентств, які спеціалізуються на Центральній Європі, до співпраці. Щоб вони були зацікавлені в продажі саме цього туру – треба надати їм особливі умови і запропонувати комісійні за продажі. Також

можна розглянути можливість укладання договорів з місцевими агентствами у регіоні Центральної Європи.

До участі в туристичних виставках і ярмарках відноситься участь у міжнародних та національних туристичних виставках та ярмарках. На цих заходах можна зустріти потенційних клієнтів та партнерів, розповісти їм про тур і демонструвати переваги подорожі до Центральної Європи.

Використання відгуків клієнтів – сюди можна віднести надання можливості туристам залишати відгуки про тур, бо позитивні відгуки сприяють довірі та привертають нових клієнтів.

До підтримки місцевих туристичних атракцій можна віднести співпрацю з місцевими атракціями, готелями та ресторанами які розташовані в Центральній Європі. Пропонувати мандрівникам рекомендовані заклади та надавати спеціальні знижки або привілеї.

Використання мовних ресурсів при даному методі просування служ враховувати мовні особливості регіону Центральної Європи та пропонувати інформацію про тури відповідно до мовних потреб цільової аудиторії, тобто надавати переклади веб-сайту, брошур та інших матеріалів на місцеві мови.

Всі представлені методи можна поєднати між для просування яке може бути найефективнішим для залучення різноманітної аудиторії та підвищення свідомості про тури до Центральної Європи. Також можна використовувати все дані ефективні методи просування туру одночасно – в такому випадку просування 100% буде успішним.

ВИСНОВОК ДО 3 РОЗДІЛУ

Третій розділ кваліфікаційної роботи бакалавра стосується розробки, створення та просування групового туристичного туру під назвою «Колорит Центральної Європи».

Даний тур можна назвати культурно-пізнавальним та розважальним. При мандрівці і туристи можуть отримати унікальний досвід знайомства з різними країнами Центральної Європи, з їх історією, пам'ятками, атракціями, а також з детонаціями через відвідування різних екскурсій та спілкування з місцевими. Було розроблено технологічну карту туристичної подорожі за маршрутом з вказанням і обґрунтуванням вартості туру. Також були проведені розробка та розрахунок туру. Після розрахунків, можна побачити з чого складається собівартість туристичного продукту.

Тривалість туру «Колорит Центральної Європи» який було розроблено в даному розділі складає 8 днів. Початок туру 19 вересня 2023 року, а кінець обслуговування 26 вересня 2023 року.

Щодо ціни представленого туру, вона складає 841 євро за 1 людину. В дану ціну туру входять такі послуги: переїзд на автобусі, трансфер по країнах Центральної Європи на весь період перебування, проживання в готелях, страхування та відвідування екскурсій. На сьогоднішній день така ціна є середньою на туристичному ринку.

Щодо просування туру «Колорит Центральної Європи», при аналізі різних методів реклами було виявлено, що всі проаналізовані методи можна поєднати для просування турів до Центральної Європи і таким чином досягти найбільш ефективного результату. Використання різних підходів і каналів просування допоможе залучити різноманітну аудиторію та підвищити свідомість про ваші тури. Також, було виявлено, що тури до ЦЄ є актуальними на сьогоднішній день для всіх, але особливо для українців – через нестабільну геополітичну ситуацію в країні. Цей напрям подорожей стає привабливим через його безпеку та близькість до рідного дому.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота бакалавра «Стратегічні напрямки та перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи» складається з трьох розділів.

У даній КРБ була досягнута мета, тобто, виконано роботу з дослідження ринку світового туризму та розробки нового туристичного продукту у виді туру до Центральної Європи. Та було виконано поставлені завдання. Завданням роботи було передбачено проведення аналізу європейського туристичного ринку; проведення аналізу попиту туризму в країнах Центральної Європи; проведено розробку власної програми туру; проведення розрахунків вартості туру; розробка маршруту туру; розробка технологічної карти туру. Всі поставлені завдання були виконані.

В першому розділі який має назву «Культурна спадщина та історичні пам'ятки Центральної Європи» було розглянуто роль туризму в економіці країн Центральної Європи, проведено аналіз сучасних тенденцій у туристичній галузі та охарактеризовано найпопулярніші міста Центральної Європи. При аналізі було виявлено, що туризм в Центральній Європі є актуальним та розвивається у певному напрямку. Найпопулярнішими країнами стали Австрія, Чехія, Угорщина, Польща, а по найпопулярнішим містам було прокладено маршрут туру. Туризм відіграє важливу роль у економіці країн Центральної Європи та приваблюють значну кількість туристів з усього світу.

В другому розділі під назвою «Стан туризму в країнах Центральної Європи» було розглянуто стратегічний план туризму в Центральній Європі та перспективи розвитку туризму в даному регіоні, а також було проаналізовано стратегічні напрямки Центральної Європи. Перспективи розвитку туризму в країнах цього регіону були і є значущими. Центральна Європа має значний потенціал для подальшого зростання попиту в туристичній галузі.

В третьому розділі було проведено розробка туру до країн Центральної Європи таких як Польща, Угорщина, Австрія та Чехія, а також запропоновано різні методи просування розробленого маршруту. В цьому розділі розписано маршрут туру, його програму та проведені розрахунки щодо ціноутворення. Розроблений тур можна назвати культурно-пізнавальним та розважальним. Розроблений маршрут дає унікальний досвід для туристів, дозволяючи їм познайомитися з різними країнами регіону, їх історією, пам'ятками та атракціями. Цей тур також надає можливість спілкуватися з місцевими жителями та отримати незабутні враження від екскурсій та активностей. У вартість даного туру були додані такі послуги: переїзд на автобусі, трансфер по країнах Центральної Європи на весь період перебування, проживання в готелях, страхування та відвідування екскурсій.

В підсумку, можна сказати, що даний туристичний продукт, тобто тур «Колорит Центральної Європи» є актуальним та надалі може бути використаним як індивідуальний тур для подорожуючих, або як продукт для турагентів, які будуть просувати його. На мою думку, він буде залишатися таким ще достатньо тривалий час. Сьогодні, в еру інтернету просування будь-якого турпродукту не викликає труднощів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Central Europe. URL: <https://www.fao.org/3/Y1997E/y1997e0y.htm>
2. Розвиток міжнародного туризму у Європейському туристичному регіоні. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/6.pdf
3. УНІАН Найдешевші країни Європи для відвідування в 2023 році. URL: <https://www.unian.ua/tourism/news/byudzhetniy-turizm-naydeshevshi-yevropeyski-krajini-dlya-vidviduvannya-v-2023-roci-12049647.html>
4. Cultural heritage. URL: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage>
5. Main actors on cultural heritage: EU institutions. URL: <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/main-actors-on-cultural-heritage>
6. Роль туризму у світовій економіці. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2013/17.pdf
7. Сучасний стан та тенденції розвитку туризму: світовий та національний досвід. URL: http://library.zntu.edu.ua/bibliograf_pokaz/tourism_development.pdf
8. Розвиток туристично-готельної справи. Сучасні тенденції розвитку туристичної галузі. URL: https://tourlib.net/books_ukr/pucentejlo15.htm
9. Trends of Modern Tourism Industry. URL: <https://studycorgi.com/trends-of-modern-tourism-industry/>
10. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org>
11. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
12. Statistics Explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Main_Page
13. Австрія: загальна характеристика країни. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23409/>
14. Відень. URL: <https://bezviz.co.ua/city/viden/>
15. Загальна інформація про Чехію. URL: <https://www.mouzenidis.com/uk-ua/czech/article/general-info>

16. Федеративна республіка Німеччина: загальна характеристика країни. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23511/>
17. Цікава інформація про Угорщину. URL: https://anga.ua/articles/tsikavyi_svit/tsikava_informatsiia_pro_uhorshchynu.html
18. Польща: загальна характеристика країни. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23620/> (дата звернення:)
19. Словаччина. URL: <https://mandry.club/krainy/slovachchina/>
20. Швейцарія: економіко-географічна характеристика. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23609/>
21. Сучасні тенденції розвитку туристичного ринку Польщі та його роль в світовій економіці. URL: <https://studfile.net/preview/9241461/page:3/>
22. Туристичне країнознавство Європи. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/29037/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F_3_%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B6.pdf
23. Країни Центральної Європи на ринку туристичних послуг. URL: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/54475/1/%D0%A4%D0%9C%D0%92%D0%B7_2022_242_%D0%A2%D1%83%D0%B7%20%D0%86.pdf
24. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/63.pdf
25. Статистика гастрономії у світі. URL: <https://www.jerseyislandholidays.com/food-tourism-statistics/>
26. Культурна спадщина та туризм. URL: <https://sk-ua.org/uk>
27. Tourism development challenges in Central and Eastern Europe. URL: https://www.academia.edu/19802180/TOURISM_DEVELOPMENT_CHALLENGES_IN_CENTRAL_AND_EASTERN_EUROPE
28. Перспективи розвитку Європейського ринку туристичних послуг. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2015/7.pdf

29. Hotel market in Central and Eastern Europe. URL: <https://www.statista.com/topics/5180/hotel-market-in-central-and-eastern-europe/#topicOverview>
30. Occupancy rate of the hotel industry in Europe. URL: <https://www.statista.com/statistics/587846/occupancy-rate-of-hotels-europe/>
31. Revenue per available room (RevPAR) in hotels in Prague, Czechia. URL: <https://www.statista.com/statistics/1263205/revenue-per-available-room-prague/>
32. The Importance of Travel and Tourism. URL: <https://wtcc.org/Portals/0/Documents/Reports/2022/EIR2022-Global%20Trends.pdf>
33. УКРИНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2859960-torik-zafiksovano-15-milarda-turisticnih-podorozej-unwto.html>
34. Найкращі туристичні напрямки на 2023 рік. URL: <https://www.unian.ua/tourism/news/top-25-naykrashchih-turistichnih-napryamki-v-2023-roku-za-versiyeyu-national-geographic-12024519.html>
35. Busfor. URL: <https://busfor.ua>
36. Трансфер. URL: <https://www.rentalcars.com/>
37. Hotel Gromada Warszawa Centrum. URL: <https://www.booking.com/hotel/pl/gromadawawcentrum>
38. Hotel Zlatá Váha. URL: <https://www.booking.com/hotel/cz/zlata-va-ha>
39. Hotel Luka Budget. URL: <https://www.booking.com/hotel/at/ch-budget-center-rooms>
40. Budapest Rooms Bed and Breakfast. URL: <https://www.booking.com/hotel/hu/budapest-rooms-bed-and-breakfast>
41. Brama Hostel. URL: <https://www.booking.com/hotel/pl/brama-hostel>
42. Страхування. URL: <https://vuso.ua>

43. Оглядова екскурсія-круїз по річці Вісла. URL: <https://www.booking.com/attractions/pl/prn8hy2wepbs-vistula-river-sightseeing-cruise.uk>
44. Оглядова екскурсія по Празі. URL: <https://www.megatour.cz/ua/ekskursii/obzornaya-ekskursiia-po-prage/>
45. Beer Museum. URL: <https://beermuseum.cz>
46. Оглядова екскурсія по Відню на мікроавтобусі. URL: <https://feerie.com.ua/ua/node/1157>
47. Kunst Historisches Museum Wien. URL: <https://www.khm.at/>
48. Оглядова екскурсія по Будапешту. URL: <https://sakums.com.ua/uk/tours/878-oglyadova-ekskursiya-po-budapeshtu#programm>
49. Kopalnia Soli «Wieliczka». URL: <https://www.kopalnia.pl/>

ДОДАТКИ

Додаток А
Перевірка тексту на плагіат

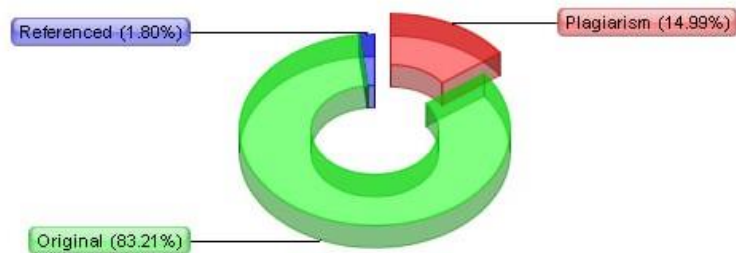
Кваліфікаційна робота бакалавра.

Тема: «Стратегічні напрямки та перспективи розвитку туризму в країнах
Центральної Європи»

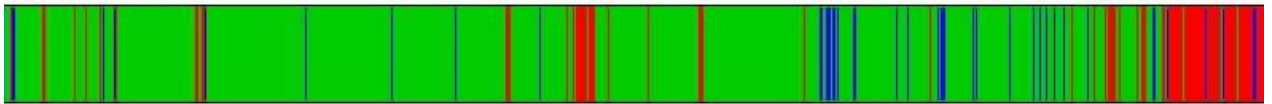
Засіб перевірки <https://plagiarism-detector.com/>

Унікальність по фразам >30 %

Унікальність по словам >30 %

Граф распределения зон:

Керівник: _____ Наталя ДОБРЯНСЬКА

Здобувачка: _____ Валерія РОСІНСЬКА

Додаток Б
Варшава Старе Місто

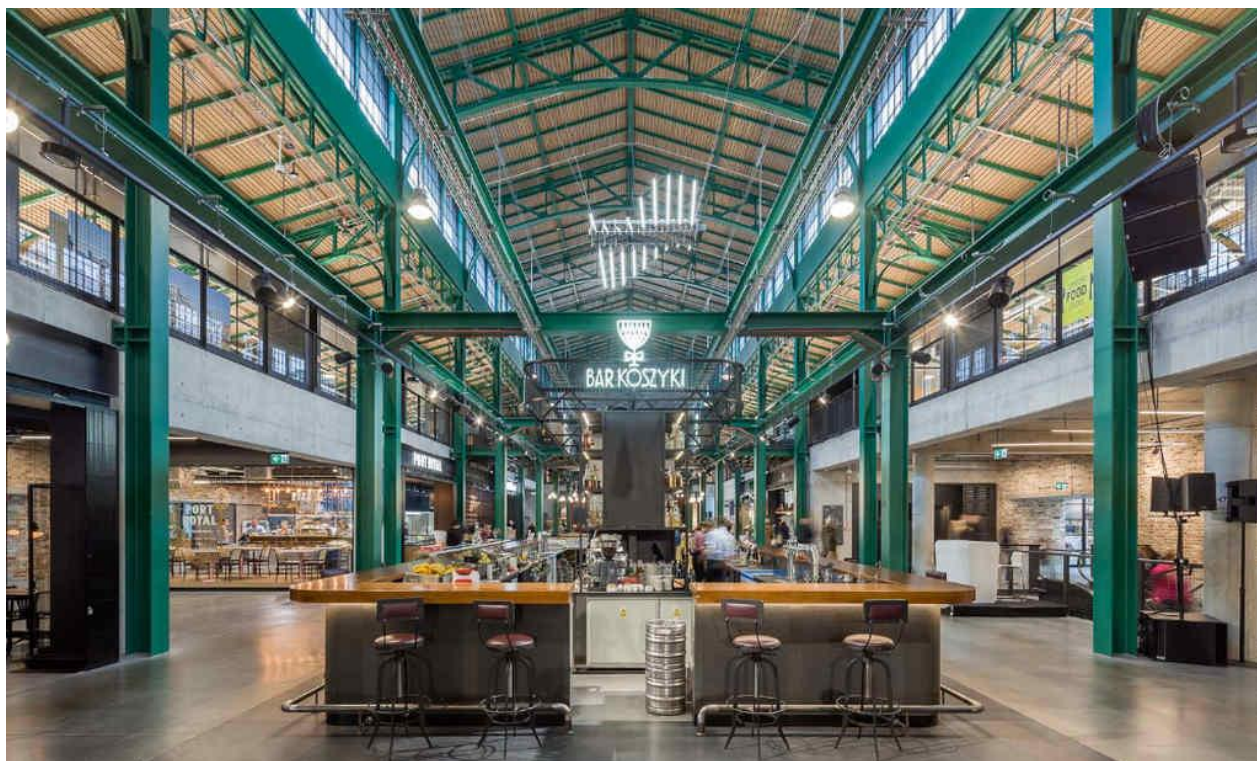
Додаток В
Готель Gromada Warszawa Centrum

Додаток Г
Wisła River

Додаток Д
Hala Koszyki

Додаток Е
Готель Zlatá Váha

Додаток Ж
Прага Старе Місто

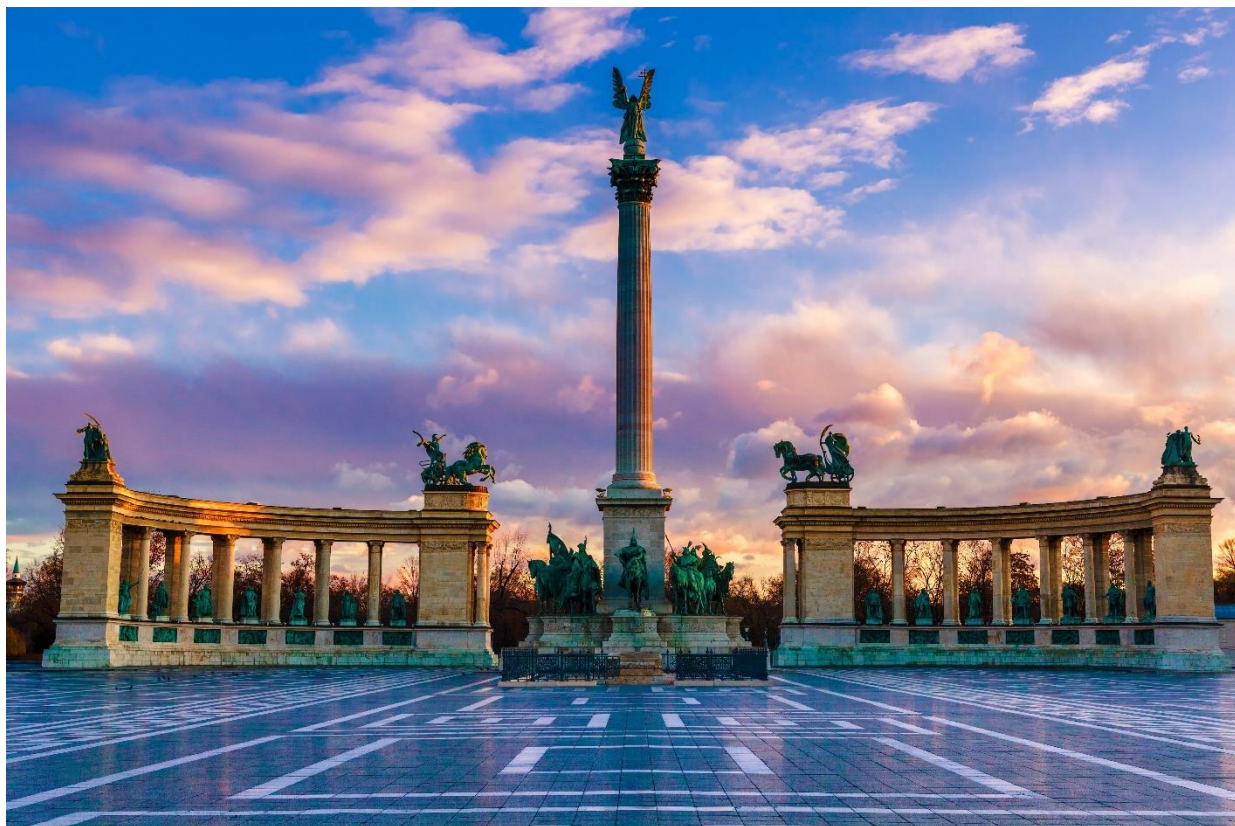
Додаток 3
Прага Музей Пива

Додаток И
Відень Художньо-історичний музей

Додаток К
Будапешт Площа Героїв

Додаток Л

Краків

Додаток М
Соляна шахта «Величка»

Додаток Н

Наукова праця

Росінська Валерія, Одеський національний технологічний університет
Науковий керівник: Добрянська Наталя Анатоліївна,
зав.кафедри туристичного бізнесу та рекреації, д.е.н., професор

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО - ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ У ЄВРОПІ

В статуті Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) здоров'я визначено як «стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороби і фізичних дефектів». В англomовній літературі для визначення спрямування туризму, орієнтованого на покращення здоров'я, існує термін «health-related tourism». Крім нього, як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі, нормативно-правових актах, діловій практиці використовується достатньо велика кількість термінів для визначення видів діяльності, що охоплюються цим поняттям. Серед них як широко поширені, наприклад, оздоровчий туризм, лікувальний туризм, санаторно-курортний туризм, так і відносно нові, та часом екзотичні: холістичний туризм, медичний туризм, велнес-туризм, спа-туризм. При цьому формальні визначення вищеперерахованих феноменів часто неоднозначні, а інколи навіть суперечливі [1].

Згідно зі слів Мальської Марти, для загальної назви описуваного напрямку туристичної діяльності найбільш релевантним є термін «лікувально-оздоровчий туризм». Такий вибір пояснюється тим, що цей термін включає максимально широкий спектр понять, що мають відношення до діяльності, пов'язаної з наданням і споживанням послуг щодо покращення і збереження здоров'я. При цьому такі послуги надаються поза межами звичного середовища індивіда. Важливо, що в даному контексті в якості туристів розглядаються як особи з різними захворюваннями, так і клінічно здорові люди. Лікувально-оздоровчий туризм як окремий вид туризму виділяється в Законі України «Про туризм», але, на жаль, визначення цього виду в законі не наведено. Олександр Володимирович Бабкін визначає лікувально-оздоровчий туризм як діяльність, що характеризується переміщенням резидентів і нерезидентів в межах чи за межі державних кордонів на термін не менше двадцяти годин і не більше шести місяців в оздоровчих цілях, цілях профілактики різноманітних захворювань організму людини.

Домінанта цього напрямку туризму синтезує два поняття, пов'язані зі здоров'ям: лікування та оздоровлення. Лікування – це комплекс заходів, спрямованих на полегшення, усунення симптомів та проявів діагностованих порушень життєдіяльності, нормалізацію порушених процесів життєдіяльності. Оздоровлення – це комплекс впливів на організм з ціллю покращення самопочуття і зміцнення здоров'я, що виходять за рамки лікування [1].

В залежності від того, що є основним фактором в оздоровчо-лікувальному туризмі, розділяють такі підвиди:

– оздоровчий туризм, основною ціллю якого є покращення і забезпечення стану здоров'я шляхом немедичних впливів на організм (наприклад, масаж, фітнес, йога, здорове харчування, спа-послуги). Споживачами послуг оздоровчого туризму можуть бути клінічно здорові особи;

– лікувальний туризм, коли основною метою поїздки є лікування захворювань та інших проблем організму.

90% громадян Євросоюзу отримують лікування в своїх країнах, проте 53% схильні до використання медичних послуг інших країн. Щороку чисельність медичних туристів у Європі зростає завдяки факторам (табл.1).

Таблиця 1

Фактори розвитку лікувально - оздоровчого туризму у Європі [2]

Фактори	Характеристика впливу
Мода на здоров'я та переміщення потреби у здоров'ї до сфери споживчих пріоритетів	Сьогодні «системи охорони здоров'я є відображенням глобалізованої споживчої культури». Людей у всьому світі хвилює здоров'я як невід'ємна частина буття. Здоров'я назвали найважливішою особистою проблемою (після фінансових труднощів) 48% українців і поляків, 41% німців, 40% італійців, 35 % шведів.
Стирання відмінностей у рівні розвитку національних систем охорони здоров'я	За «Euro Health Consumer Index» найкращою у Європі є охорона здоров'я Нідерландів. Друге та третє місця обіймають Данія та Ісландія. Серед країн, рейтинг яких підвищився – Болгарія, Румунія, Литва, Словаччина, Греція, Угорщина, Естонія. Отже, зникають відмінності у якості медичних послуг між Західною і Східною Європою, однак при збереженні в останній помірних цін.
Накопичений досвід медичної практики та науки у Європі	Університетські клініки в Європі відомі як осередки медичної науки понад два століття. Виробники медичної техніки і фармацевтичні компанії Європи належать до провідних у світі і створюють сприятливе середовище для інновацій. Актуальними напрямками європейської медицини є лікування онкологічних хвороб методом кріохірургії, радіаційна онкологія, трансплантація, клітинна терапія, лазерна косметологія та дерматологія, штучне запліднення, лапароскопічні операції, а також добре розвинена діагностика.
Комерціалізація охорони здоров'я та територіальна диференціація цін	У Доповіді ВООЗ у 2008 році зазначається, що «система охорони здоров'я світу рухається в сторону нерегульованої комерціалізації». Водночас ціни на лікування по країнах дуже відрізняються.
Фінансово-економічна криза	Хоча «медичний туризм не має імунітету від рецесії», проте криза заклала стимули для розвитку у перспективі. В умовах економічного спаду кожен уряд опинився перед необхідністю скорочення державних видатків, у тому числі і на медичне обслуговування. У той же час, погіршення здоров'я населення вимагає більше зусиль медичної служби та чинитиме тиск на бюджет. Тому багато пацієнтів будуть розглядати лікування за кордоном як цілком реальний варіант.
Політика Європарламенту у сфері охорони здоров'я	Законодавство країн ЄС стимулює переміщення через кордон медичних послуг, медпрацівників, взаємне визнання сертифікатів та кваліфікаційних стандартів.
Інформаційно-інноваційні процеси	Вже інвестовано 23 мільйонів євро в електронні технології охорони здоров'я у Євросоюз, щоб зробити можливим між державами-членами Євросоюзу обмін у електронній формі інформацією про пацієнтів та отримане ними лікування.
Демографічна структура населення Європи	2010-2020 роки – це період, коли представники найбільш численного покоління «бебі-буму» 1946-1964 років перейдуть у старші вікові групи. На сьогодні під сумнівом залишається здатність існуючих систем охорони здоров'я Європи піклуватися про зростаючі потреби старіючого населення.

Кількість американських медичних туристів зросла до 300000 в 2007 році – це стало найвищим показником за всю історію медичного туризму. У 2014 році за оцінками ця цифра

склала 1,25 мільйона чоловік, так як пацієнту продовжують пакувати валізи і купувати квитки в країни медичного туризму для підтяжок обличчя, коронарного шунтування або лікування безпліддя [3].

На сьогоднішній день у світі вже сформувався глобальний ринок медичних послуг зі своєю специфічною структурою – медичним менеджментом, органами акредитації, агентствами медичного туризму, туроператорами, юристами, що спеціалізуються в цій сфері тощо. Його розширенню сприяє нещодавно створена Всесвітня асоціація медичного туризму у складі 38-ми країн, куди входить і Україна. З кожним роком лікувально - оздоровчий туризм в світі набирає обертів, все більше країн розвиває на своїх теренах послуги даного туризму, традиційними лідерами серед яких вважаються європейські країни [4].

Найбільш ефективною рекламою в наш час – є реклама в Інтернеті та соціальних мережах, таких як «Facebook» та «Instagram».

Це можливо пояснити такими причинами:

1. Соціальні мережі передбачають передачу даних по принципу «сарафанного радіо». Високий інтерес і довірливі відносини до інформації, отриманою від знайомих, родичів, друзів, інфлюенсерів.

2. Аудиторія від 20 до 40 літ – найчисленніша і активна, а така аудиторія є потенційним споживачем лікувально - оздоровчого туру.

3. Широкий мультимедійний функціонал: це можливість публікувати, як короткі, так і велику текстові, фото- і відеоматеріали, вести розмову, проводи опитування, шукати потенційних клієнтів.

4. Відсутність обмежень в публікаціях.

5. Дуже велика площа с різним функціоналом реклами.

Найефективніша реклама в соціальних мережах – публікація чи згадка про тур у популярних і знаменитих людей та таргетована реклама. Дані види реклами платні і задля заощадження коштів, пропонується долучити таких спеціалістів, як таргетологи і стратегічні менеджери.

Список використаних джерел:

1. Мальська М.П. Медичний туризм: теорія і практика : навч. посіб. / М.П. Мальська, О. Ю. Бордун –К.: «Центр учбової літератури», 2018. – 128 с
2. Малімон В.В. / Фактори розвитку регіонального ринку медичного туризму в розвинених країнах світу /В.В.Малімон, І.М. Вахович // Фінансовий простір: Міжнародний науково-практичний журнал. – Випуск № 3 (7). – Черкаси. – 2012. – С. 38–46
3. Офіційний сайт медичної компанії «Health Travel» туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://healthtravel.pro/>
4. Гунченко О.О. Географія медичного туризму в країнах Європи/ О.О. Гунченко // Географія рекреації та туризму: теоретичні та прикладні питання. - 2014. - № 30.

Додаток П

Презентація результатів наукових досліджень до КРБ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
ТЕМА: «СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В
КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ»

Здобувач вищої освіти:
Росінська Валерія Русланівна

- Метою виконання роботи є дослідження ринку європейського туризму та розробка нового туристичного продукту у вигляді туру до країн Центральної Європи.
- Об'єктом дослідження є процес функціонування ринку туризму та перспективи розвитку туризму у країнах Центральної Європи.
- Предметом роботи є сукупність теоретичних та практичних аспектів створення й функціонування різних видів турів.

Культурна спадщина та історичні пам'ятки Центральної Європи

- Туризм відіграє важливу роль у економіках країн Центральної Європи. Ці країни, такі як Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія та інші, приваблюють значну кількість туристів з усього світу.
- Однією з основних переваг Центральної Європи є багатий культурний спадок та історична спадщина. Ці країни мають велику кількість історичних пам'яток, замків, костелів, церков, старовинних міст та інших культурних об'єктів, які привертають туристів, які цікавляться культурою і історією. Такі міста, як Прага, Будапешт, Варшава є популярними туристичними напрямками.

Стан туризму в країнах Центральної Європи

- Перспективи розвитку туризму в країнах Центральної Європи залишаються значущими. Цей регіон має значний потенціал для подальшого зростання туристичної галузі.
- Країни Центральної Європи мають величезний культурний багаж, включаючи старовинні міста, замки, палаци, церкви, музеї та інші історичні пам'ятки. Це приваблює туристів, які цікавляться культурою, історією та архітектурою.

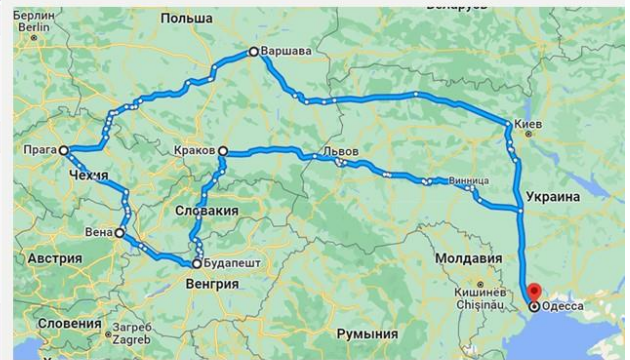
Розробка то просування туру до країн Центральної Європи

- Центральна Європа має багато чого пропонувати туристам: старовинні міста з величними архітектурними пам'ятками, красиві гірські пейзажі, замки та палаці, національні парки та природні резервати, відомі культурні фестивалі та інше. Кожна країна має свої унікальні та особливості атракції і дестинацій, які привертають туристів з усього світу.
- Завдяки розвинутій інфраструктурі та транспортній системі, подорожувати по Центральній Європі – зручно. Ціни на перевезення та проживання також варіюються, що дозволяє знайти варіанти, які підходять для різних бюджетів. Крім того, Центральна Європа постійно займається розвитком туристичної індустрії, впроваджуючи нові туристичні маршрути, послуги та активно залучаючи міжнародних туристів. Тому розробка туру до Центральної Європи може бути цікавою і актуальною для подорожуючих.

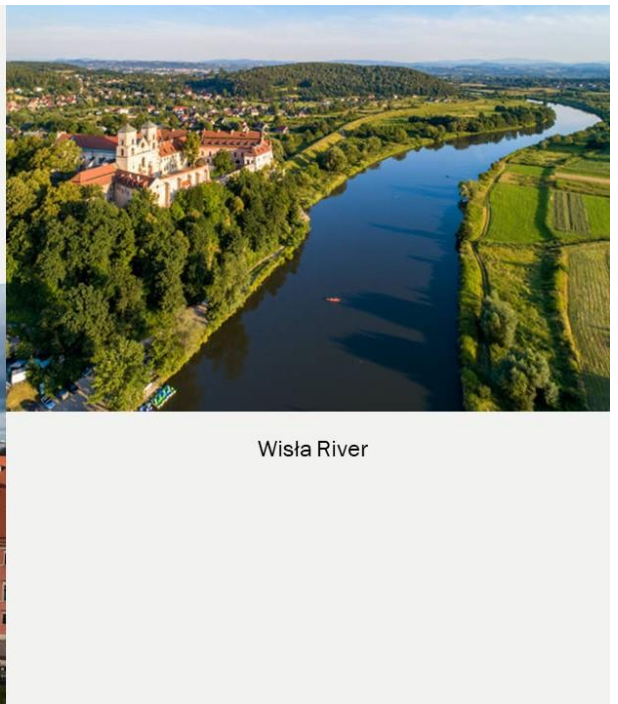
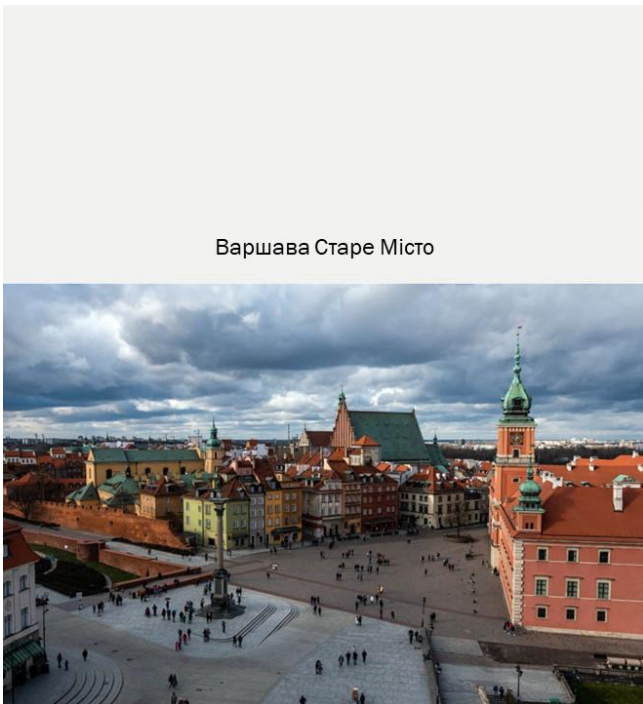

Основні відомості про тур

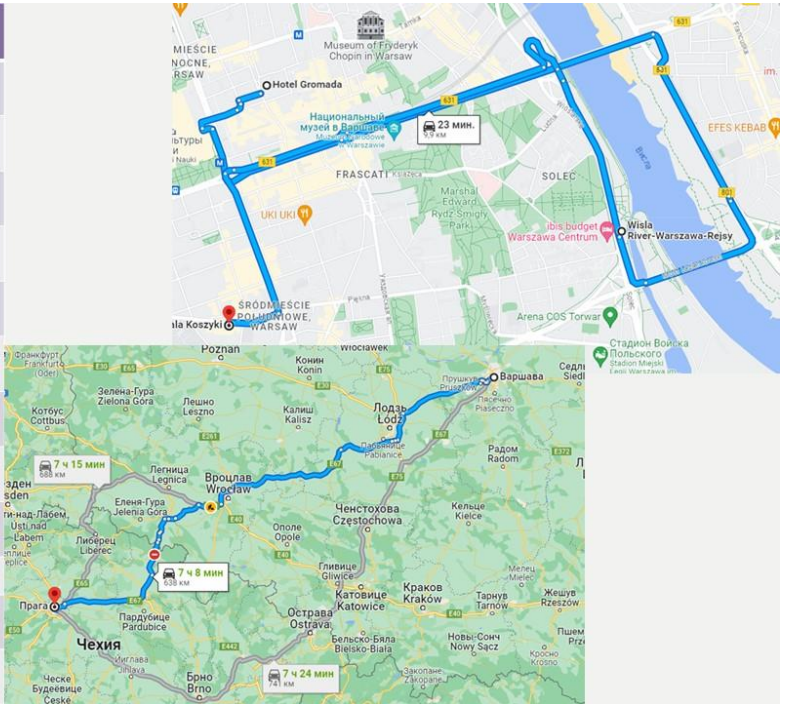
Тривалість туру	8 днів 7 ночей
Протяжність маршруту	3 967 км
Маршрут	Одеса – Варшава – Прага – Відень – Будапешт – Краків – Одеса
Тип маршруту	Кільцевий
В ціну входить	Переїзд на автобусі, трансфер по країнах Центральної Європи на весь період перебування, проживання в готелях, страхування, екскурсії.
Обслуговування починається	19.09.2023 Одеса
Обслуговування закінчується	26.09.2023 Одеса

День 1 19.09.2023 Одеса		
23:15	Виліз з міста Одеса	
День 2 20.09.2023 Варшава		
22:05	Приїзд до міста Варшава	
22:05	Трансфер до готелю Gromada Warszawa Centrum	
22:10	—	
22:10	Заселення до готелю Gromada Warszawa Centrum	
22:20	—	

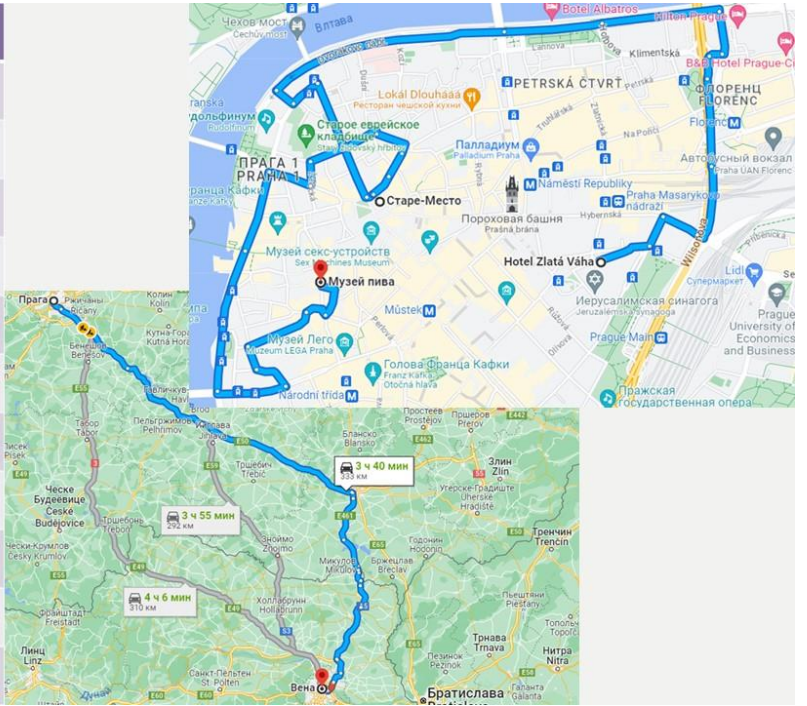

День 3 21.09.2023 Варшава	
09:00 – 10:00	Сніданок у готелі Gromada Warszawa Centrum
10:00 – 11:50	Вільний час
11:50 – 12:00	Вийзд з готелю
12:00 – 12:10	Перенесення багажу до трансферу
12:10 – 12:20	Транофер до Discover Wisla River
12:20 – 13:00	Вільний час
13:00 – 14:00	Оглядовий круїз вздовж річки Вісла
14:00 – 14:30	Вільний час
14:30 – 14:45	Трансфер до Hala Koszyki
14:45 – 16:00	Відвідування Hala Koszyki
16:00 – 23:00	Трансфер до міста Прага
23:00 – 23:10	Заселення до готелю Zlatá Váňa

Hala Koszyki

День 4 22.09.2023 Прага	
09:00	Сніданок в готелі Zlatá Váha
10:00	Вийзд з готелю
10:10	Перенесення речей до трансферу
10:20	Трансфер до серця старого міста Праги
10:30	Оглядова пішохідна екскурсія
14:00	Вільний час
14:50	Пішохідний перехід до музею Пива
15:00	Екскурсія Музей Пива
17:00	Вільний час
17:30	Трансфер до міста Відень
20:30	Заселення до Luka Budget
20:50	

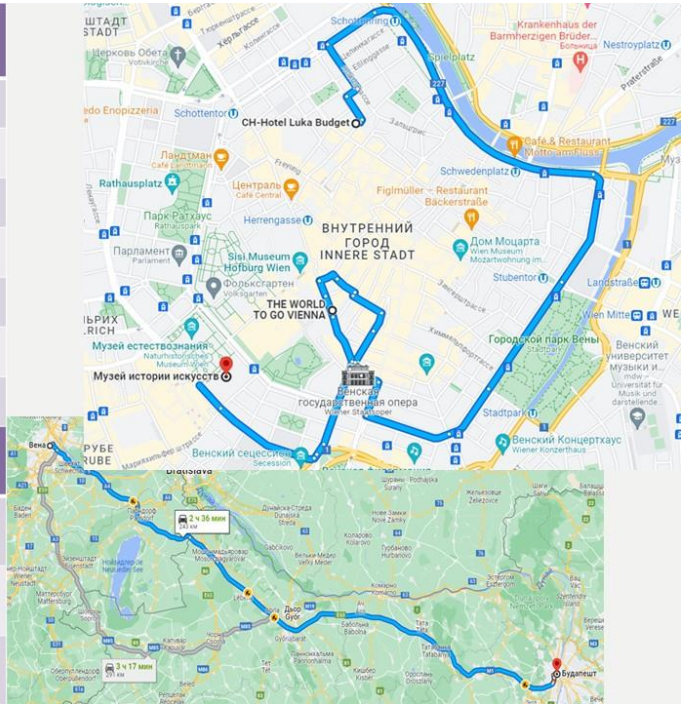
Прага Музей Пива

Прага Старе Місто

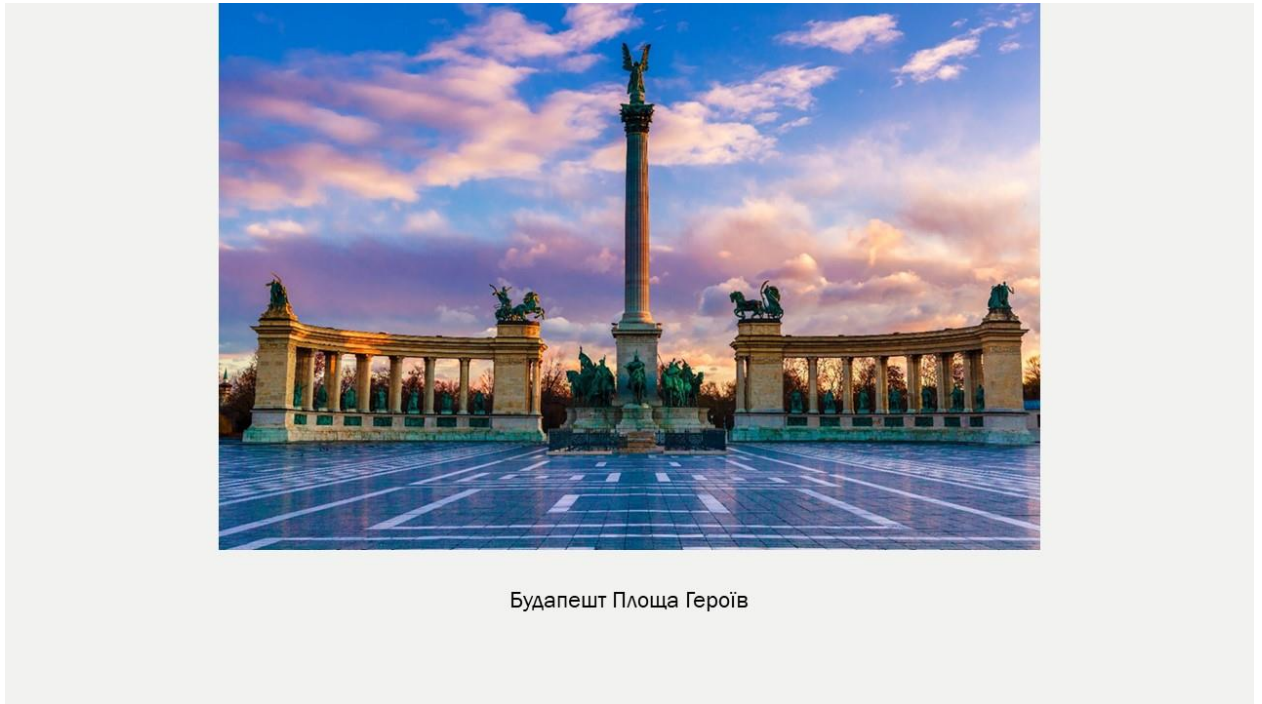
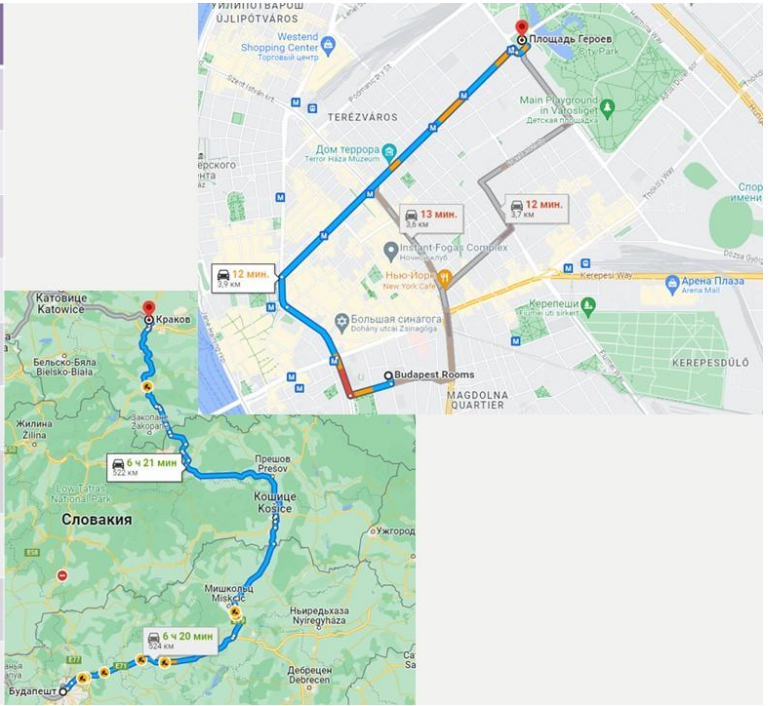
День 5 23.09.2023 Відень	
08:00 – 08:40	Сніданок в Luka Budget
08:40 – 09:00	Візд з готелю
09:00 – 09:10	Перенесення речей до трансферу
09:10 – 09:20	Трансфер до початку оглядової екскурсії по місту Відень
9:20 – 13:00	Оглядова автобусна екскурсія
13:00 – 14:00	Вільний час
14:00 – 14:05	Трансфер до Художньо-історичного музею
14:05 – 15:00	Екскурсія по музею
15:00 – 16:00	Вільний час
16:00 – 18:40	Трансфер до міста Будапешт
18:40 – 19:00	Заселення до готелю Budapest Rooms Bed and Breakfa. Вільний час

Відень Художньо-історичний музей

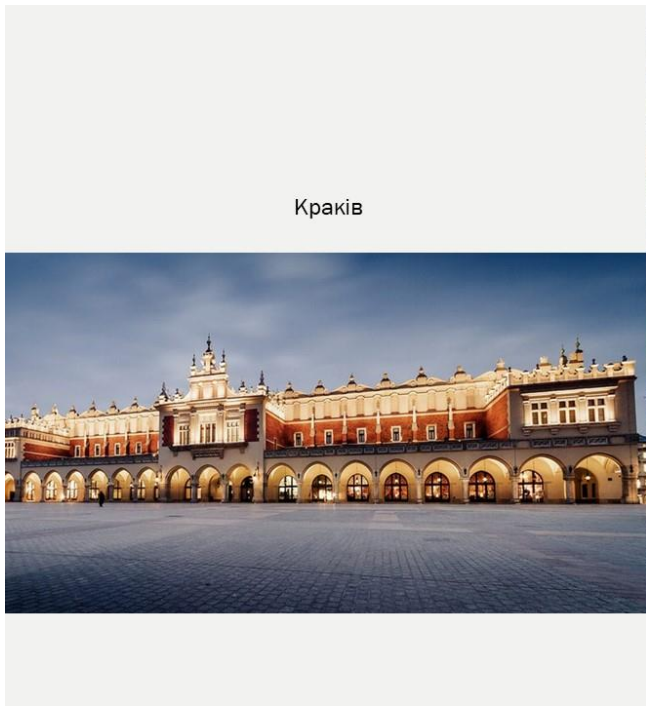
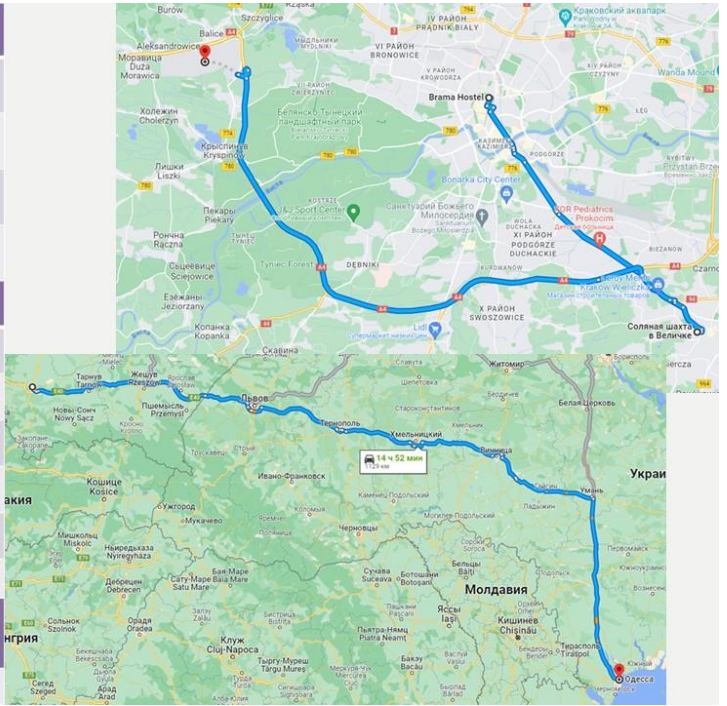

День 6 24.09.2023 Будапешт	
09:00	Сніданок у готелі Budapest Rooms Bed and Breakfast
10:00	Вільний час
10:00	Вільний час
11:00	Вїзд з готелю
11:20	Перенесення речей до трансферу
11:30	Трансфер до Площі Героїв
11:40	Вільний час
12:00	Оглядова екскурсія
15:00	Вільний час
16:00	Трансфер до міста Краків
22:00	Заселення до Brama Hostel
22:10	

Будапешт Площа Героїв

День 7 25.09.2023 Краків	
09:00 –	Сніданок
10:00 –	Вільний час
12:00 –	Вїзд з Braza Hostel
12:20 –	Перенесення речей до трансферу
12:30 –	Трансфер до Соляної шахти «Величка»
15:10 –	Експерсія по печері
16:30 –	Вільний час
17:00 –	Трансфер до Кракова
19:20 –	Вільний час
23:40 –	Посадка до автобусу
23:50 –	Відправлення до міста Одеса
День 8 26.09.2023 Одеса	
02:00 –	Прибуття до міста Одеса

Соляна шахта «Величка»

- В підсумку, можна сказати, що даний туристичний продукт, тобто тур «Колорит Центральної Європи» є актуальним та надалі може бути використаним як індивідуальний тур для подорожуючих, або як продукт для турагентів, які будуть просувати його. На мою думку, він буде залишатися таким ще достатньо тривалий час. Сьогодні, в еру інтернету просування будь-якого турпродукту не викликає труднощів.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

